

SAMLENOTAT

8. maj 2023
2023 - 3200
MarRay

Indhold

Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning vedrørende kritiske råstoffer	2
Langsigtet Konkurrenceevne: Næste skridt	16
Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentet og Rådets forordning om oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked (SMEI-forordningen)	19
Kommissionens Omnibusforslag tilknyttet SMEI:	
a. Kommissionens forslag til SMEI Omnibus-forordning	40
b. Kommissionens forslag til SMEI Omnibus-direktiv	48
Europa-Kommissionens forslag til designreform	57
Kommissionens delegerede retsakter om standarder for virksomhedernes bæredygtighedsrapportering i forbindelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2022/2464 af 14. december 2022 om ændring af forordning (EU) nr. 537/12014, direktiv 2004/109/EU, direktiv 2006/43/EF og direktiv 2013/34/EU for så vidt angår virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD)	64

Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning vedrørende kritiske råstoffer

KOM(2023) 160

Nyt notat

1. Resumé

Kommissionen har den 16. marts 2023 fremsat forslag til en forordning vedrørende kritiske råstoffer. Forslaget skal bidrage til en mere sikker og bæredygtig forsyningssituation omkring de kritiske råstoffer, der er afgørende for europæisk økonomi og den grønne omstilling. Forslaget sigter derfor mod at accelerere tilladelsesprocesser for strategiske råstof-projekter, understøtte øget genanvendelse af kritiske råstoffer og understøtte, at der indgås strategiske partnerskaber med ligesindede internationale partnere.

Forslaget forventes at have visse lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser. Forslaget kan medføre erhvervsøkonomiske konsekvenser for virksomheder som følge af forskellige indrapporteringsforpligtelser.

Regeringen hilser forslaget velkomment og støtter ambitionen om at opnå større forsyningssikkerhed inden for kritiske værdikæder på råstofområdet. Regeringen finder det vigtigt, at forslaget har den rette balance mellem de strategiske hensyn i forhold til forsyningssikkerhed og byrder for virksomheder og myndigheder. Desuden finder regeringen det vigtigt, at forslaget indeholder ambitiøse krav omkring cirkulær økonomi og sikrer højere bæredygtighedsstandarder.

Der forventes en politisk drøftelse af forslaget på konkurrenceevnerådsmøde den 22. maj 2023.

2. Baggrund

Kommissionen har den 16. marts 2023 fremsat et forslag til en forordning vedrørende kritiske råstoffer. Forslaget skal bidrage til en mere sikker og bæredygtig forsyningssituation omkring de kritiske råstoffer, der er afgørende for europæisk økonomi og den grønne omstilling. Forslaget er modtaget i dansk sprogversion den 8. maj 2023.

Forslaget er på dagsordenen for det kommende konkurrenceevnerådsmøde den 22. maj 2023 til politisk drøftelse.

Kommissionen har i 2020 vurderet at 30 råstoffer er kritiske for den europæiske økonomi og fremsat en handlingsplan på råstofområdet. Handlingsplanen fokuserer på at nedbringe EU's afhængighed af tredjelande ved at

diversificere forsyninger, styrke EU's egen produktion og øge genanvendelsesgraden. Forsyningerne skal blandt andet sikres ved hjælp af strategiske partnerskaber, ved at undersøge mulighederne for strategisk lageropbygning og ved at fremme cirkulær økonomi og ressourceeffektivitet. Der til har EU-landenes stats- og regeringsledere blandt andet udvalgt kritiske råstoffer som afgørende for at reducere EU's strategiske afhængighed.

Den stigende opmærksomhed på råstofområdet afspejler en voksende bekymring over, at EU på mange områder er meget afhængig af import af kritiske råstoffer fra tredjelande, som er nødvendige for at økonomien kan fungere. Eksempelvis kommer mere end 90% af EU's forsyning af sjældne jordarter og magnesium fra Kina. Dertil kommer, at den grønne omstilling ventes at føre til kraftige stigninger i den globale efterspørgsel efter en række af de kritiske råstoffer, hvilket skaber bekymring for fremtidige forsyningsudfordringer.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 114 og skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Forslaget skal bidrage til en sikrere og mere bæredygtig forsyning af de kritiske råstoffer, der er afgørende for europæisk økonomi og den grønne omstilling. Hovedelementerne i forslaget gennemgås nedenfor.

Fastsættelse af måltal

Forslaget fastlægger følgende måltal for EU's egen produktion af strategiske råstoffer, som EU i 2030 enten skal have opnået eller tilnærmet sig:

- en udvindingskapacitet, der svarer til 10% af EU's årlige forbrug, i det omfang de geologiske forhold muliggør dette
- en produktionskapacitet i forhold til at videreforarbejde strategiske råstoffer, som svarer til 40% af EU's årlige forbrug
- en genanvendelseskapacitet omkring strategiske råstoffer som svarer til 15% af EU's årlige forbrug.

Hertil kommer et måltal om, at import fra et enkelt tredjeland af strategiske råstoffer ikke må overstige 65% af EU's samlede årsforbrug.

Definition af strategiske og kritiske råstoffer

Forslaget definerer 34 kritiske råstoffer, hvoraf 16 også defineres som strategiske råstoffer. Et råstof vurderes strategisk ud fra følgende kriterier:

- omfanget af strategiske teknologier, hvor materialet anvendes
- mængden af råstoffet, som er nødvendigt for at fremstille relevante strategiske teknologier
- forventet global efterspørgsel efter de strategiske teknologier.

Et råstof vurderes kritisk ud fra en vurdering af forsyningssikkerhedssituationen og råstoffets økonomiske betydning for EU.

Hvis et råstof betegnes som strategisk, optages det dog under alle omstændigheder automatisk på listen over kritiske råstoffer. Kommissionen bemyndiges til via en delegeret retsakt at opdatere listerne over strategiske og kritiske råstoffer.

Ramme for at udpege Strategiske Projekter

En virksomhed eller et konsortium, der udvikler råstofprojekter defineres som projektansvarlig, og kan ansøge om at få et projekt anerkendt af Kommissionen som et Strategisk Projekt. Projektet skal blandt andet:

- give et meningsfyldt bidrag til EU's forsyningssikkerhed omkring strategiske råstoffer
- implementeres bæredygtigt i forhold til miljømæssige konsekvenser og socialt ansvarlige praksisser
- give gevinster på tværs af landegrænser i EU
- både gavne EU og tredjelandet, hvis det gennemføres uden for EU.

Kommissionen skal træffe beslutning om hvorvidt en anmodning om at blive anerkendt som et Strategisk Projekt kan imødekommes indenfor 60 dage. En medlemsstat kan altid nægte at et projekt, der gennemføres på dets territorium, udpeges til at være strategisk. Kommissionen bemyndiges til at ændre kriterierne ved en delegeret retsakt.

Oprettelse af "one stop shops"

Medlemsstater skal udvælge én kompetent national myndighed som såkaldt "one stop shop", der fungerer som det eneste kontaktpunkt den projektansvarlige skal henvende sig til i forhold til tilladelsesprocessen. "One stop shoppen" vil således have ansvaret for at understøtte og koordinere tilladelsesprocesser omkring kritiske råstofprojekter.

Hurtigere tilladelser

For Strategiske Projekter internt i EU må den samlede tilladelsesproces ikke overstige:

- 24 måneder, når der er tale om udvindingsprojekter
- 12 måneder, når der er tale om projekter, som alene omhandler forarbejdningsprojekter eller genanvendelsesprojekter.

Hvis projekterne allerede er gået ind i tilladelsesprocessen før de får status af Strategiske Projekter vil grænserne dog være

- 21 måneder for udvindingsprojekter
- 9 måneder for forarbejdningsprojekter eller genanvendelsesprojekter.

Strategiske Projekter vil automatisk betragtes som godkendt, såfremt myndighederne ikke afslutter sagsbehandlingen indenfor de angivne tidsfrister. I særlige tilfælde, hvor karakteren, kompleksiteten, beliggenheden eller størrelsen af projektet nødvendiggør det, kan den kompetente nationale myndighed overskride de ovennævnte tidsgrænser med henholdsvis en og tre måneder.

Såfremt der skal laves en miljøvurdering i forbindelse med et Strategisk Projekt, skal den nationale kompetente myndighed hurtigst muligt og senest efter 30 dage fremsætte en holdning til hvilket omfang og detaljeringsniveau denne skal have, og den offentlige høring i den forbindelse må ikke tage mere end 90 dage.

Understøttelse af Strategiske Projekter og kritiske råstofprojekter

Medlemsstater og Kommissionen skal gennemføre aktiviteter som fremskynder Strategiske Projekter og understøtter private investeringer til dem, under hensyntagen til konkurrencereglerne.

En projektansvarlig kan anmode den relevante undergruppe under European Critical Raw Materials Board om rådgivning om mulighederne for finansiering af et Strategisk Projekt.

Etablering af European Critical Raw Materials Board

Der etableres et såkaldt European Critical Raw Materials Board bestående af en højniveau-repræsentant fra hver medlemsstat og med Kommissionen som formand. Boardet skal vurdere ansøgninger om at blive anerkendt som Strategiske Projekter, og diskutere medlemsstaternes implementering af Strategiske Projekter, herunder i forhold til tilvejebringelse af finansiering. Der skal etableres en række undergrupper, blandt andet en som skal drøfte muligheder for finansiering for Strategiske Projekter med repræsentanter fra nationale investeringsbanker, den Europæiske Investeringsbank og den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling.

Nationale udforskningsprogrammer

Hvert medlemsland skal udfærdige et nationalt program for generel udforskning målrettet kritiske råstoffer. Medlemslande skal formidle deres nationale udvindingsprogrammer til Kommissionen, og oplyse om fremskridt vedrørende implementeringen af tiltagene i programmerne.

Desuden skal medlemslande stille informationerne om mineralforekomster, som fremkommer via de nationale udforskningsprogrammer, til rådighed for offentligheden via en gratis tilgængelig hjemmeside.

Krav til myndigheder om monitorering og afrapportering

Kommissionen skal blandt andet monitorere forsyningsrisici, produktion og produktionskapacitet vedrørende kritiske råstoffer. Nationale myndigheder skal indsamle information herom, analysere forsyningsrisici og understøtte Kommissionen i denne monitorering ved at vidensdele. Kommissionen skal i samarbejde med de nationale myndigheder sikre, at der gennemføres stresstests af hver af de strategiske råstoffers værdikæder mindst hvert tredje år. Hvis resultatet af denne overvågning indikerer en klar risiko for forsyningsforstyrrelser, skal Kommissionen advare medlemsstater, European Critical Raw Materials Board, og EU's relevante krise styringsorganer om det.

Bestemmelser om myndigheders strategiske lagre

Medlemsstater skal oplyse Kommissionen om deres beholdninger af strategiske lagre af strategiske råstoffer og eventuelle regler for frigivelse. Kommissionen skal hvert andet år fremkomme med et måltal for et "sikkert niveau" for EU's strategiske lagre for et givet strategisk råstof.

Kommissionen kan tilkendegive over for medlemsstater at omfanget af strategiske lagre af strategiske råstoffer bør øges. Dette under hensyntagen til den relative geografiske fordeling af de eksisterende strategiske lagre og behovet for strategiske råstoffer blandt erhvervslivet i de respektive medlemslande. Kommissionen kan også tilkendegive at medlemsstater bør justere regler for frigivelse, fordeling og distribution af deres strategiske lagre med henblik på at sikre bedre adgang på tværs af landegrænser, herunder i relation til hvad der er nødvendigt for produktionen af strategiske teknologier.

Krav til virksomheder om monitorering og afrapportering

Medlemsstater skal identificere nøgleaktører på markedet langs værdikæden for kritiske råstoffer på deres territorium, og monitorere disse aktørers aktiviteter gennem jævnlige og proportionale surveys.

Medlemsstater skal desuden identificere store virksomheder på deres territorium som fremstiller strategiske teknologier ved hjælp af strategiske råstoffer. De omfattede virksomheder forpligtes til hvert andet år at gennemgå deres forsyningskæder, og kortlægge hvor de strategiske råstoffer de bruger udvindes, forarbejdes og genanvendes. De forpligtes samtidig til at stressteste hvor sårbare deres forsyningskæder for strategiske råstoffer er over for forstyrrelser.

Fælles indkøb af strategiske råstoffer

Kommissionen skal etablere en mekanisme, der skal samle efterspørgslen efter strategiske råstoffer og afsøge tilbud fra udbydere. Dette skal både dække ikkeforarbejdede og forarbejdede strategiske råstoffer. Ordningen skal være åben overfor alle virksomheder i EU og myndigheder.

Strategiske partnerskaber

European Critical Raw Materials Board skal drøfte i hvilket omfang de strategiske partnerskaber understøtter EU's forsyningssikkerhed, og samarbejdsmuligheder med tredjelande i øvrigt. Her drøftes blandt andet indgåelse af strategiske partnerskaber, hvor der tages højde for det mulige bidrag til forsyningssikkerhed og bæredygtighedshensyn. Inklusivt menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder samt meningsfyldt engagement med lokalsamfund og lignende.

Nationale programmer for øget genanvendelse

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne forpligtes til at implementere nationale programmer med indsatser, der har til formål at øge og forbedre genanvendelsen af kritiske råstoffer. Indsatserne skal implementeres i sammenhæng med øvrig EU-regulering, hvor der allerede stilles krav til forebyggelse og håndtering af affald, der indeholder kritiske råstoffer, eksempelvis batteriforordningen eller direktivet om affald af elektrisk og elektronisk udstyr (WEEE-direktivet).

Informationsforpligtelser vedrørende elektronikaffald og mineoperatører

Forslaget indebærer, at medlemsstaternes indberetning af data om elektronikaffald (WEEE-direktivet) skal suppleres med oplysninger om indholdet af kritiske råstoffer. Kommissionen vil desuden pålægge mineoperatører og medlemsstater at kortlægge potentialet for udvinding af kritiske råstoffer fra mineaffald.

Informationskrav til permanente magneter

Da permanente magneter har et relativt højt indhold af kritiske råstoffer, indeholder forslaget en række informationskrav om genanvendelighed og genanvendt indhold for 13 specifikke produktgrupper, der typisk indeholder permanente magneter. Kommissionen bemyndiges til efter 2030 at foreslå minimumskrav for andelen af genanvendt materiale for otte specifikke strategiske råstoffer, der skal indgå i produktionen af permanente magneter til brug for de omfattede produktgrupper. I takt med, at der indføres krav om genanvendelighed og genanvendt indhold i permanente magneter for specifikke produktgrupper i regi af Ecodesign-forordningen eller anden relevant EU-regulering, vil bestemmelserne i dette forslag bortfalde.

Certificering

Forslaget vil gøre det muligt for myndigheder eller organisationer, som har udviklet certificeringsordninger med fokus på at fremme udvindingen af råstoffer mere bæredygtigt, at ansøge Kommissionen om at få anerkendt certificeringsordninger, der omhandler de forskellige bæredygtighedsrelaterede forhold i forbindelse med udvinding og oparbejdning af kritiske råstoffer. Hvilke ordninger der godtages via en gennemførelsesretsakt, vil bero på Kommissionens vurdering, der blandt andet skal tage højde for

gennemsigtighed, ikke-diskrimination, miljømæssige forhold, arbejdstagerrettigheder og social ansvarlighed, samt at der anvendes en uafhængig og kompetent tredjepart til at verificere efterlevelse.

Miljømæssige fodaftryk

Kommissionen kan fremsætte delegerede retsakter, som indfører regler om beregning og verifikation af det miljømæssige fodaftryk for kritiske råstoffer samt ydeevneklasser. Forslaget indebærer, at miljøfodaftrykket kun skal beregnes ud fra det miljøparameter, hvor råstoffets miljøaftryk er størst. Såfremt et kritisk råstof har et væsentligt miljøfodaftryk, kan den delegerede retsakt indeholde et informationskrav vedr. miljøfodaftrykket for den vigtigste miljøparameter for det pågældende kritiske råstof, når det markedsføres i EU. Formålet med beregningen af miljøfodaftrykket er at gøre det lettere at vælge leverandører med et relativt mindre miljøfodaftryk, samt at indsamle information til brug for evt. kommende minimumskrav.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke fastlagt sin holdning til Kommissionens forslag. I Europa-Parlamentet er industri-, forsknings- og energiudvalget (ITRE) det ledende udvalg på forordningen om kritiske råstoffer.

5. Nærhedsprincippet

Forordningen sigter mod at opnå en sikker og bæredygtig forsyning af kritiske råstoffer til EU for at undgå fremtidige forsyningsforstyrrelser og forsyningskriser som vil skade det indre markeds funktion.

Kommissionen vurderer, at medlemsstater ved at handle alene ikke er i stand til at opnå denne målsætning på effektiv vis. De geologiske forhold tilsiger, at et enkelt land ikke alene kan opnå den nødvendige forsynings-sikkerhed. De har heller ikke enkeltvis den skala, der skal til for at være globalt konkurrencedygtig. Hvis medlemsstaterne uden at samarbejde selv gennemfører initiativer med henblik på at øge deres individuelle forsynings-sikkerhed, vil det formentlig resultere i overlappende indsatser, hvilket vil være ineffektivt. De tiltag, der foreslås i forordningen, vil således ikke være effektive, hvis de alene blev gennemført i det enkelte medlems-land. Dertil kommer at råstof-værdikæder er så tæt forbundne, at tiltag som skal understøtte og styrke dem med fordel kan gå på tværs af medlemssta-ter, ifølge Kommissionens vurdering.

Den danske regering er enig i Kommissionens vurdering og finder på det foreliggende grundlag, at forslaget er i overensstemmelse med nærheds-princippet.

6. Gældende dansk ret

Der findes ikke specifik lovgivning omhandlende kritiske råstoffer i Danmark.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Der er tale om en forordning, som gælder direkte og umiddelbart i dansk ret. I forbindelse med gennemførelsen vil det blive vurderet, hvorvidt der er behov for at supplere forordningen med nationale regler i forbindelse med den konkrete udmøntning.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget forventes at medføre statsfinansielle konsekvenser, da myndighederne løbende skal monitorere forsyningssituationen omkring centrale værdikæder og udveksle informationer omkring beholdninger af strategiske lagre med andre medlemslande. Der skal blandt andet udarbejdes en national plan for udforskning af undergrunden. Det vurderes, at den danske undergrund ikke indeholder kritiske eller strategiske råstoffer. Ligeledes skal hvert medlemsland udarbejde en årlig rapport til Kommissionen som skal afrapportere om centrale forhold.

Der er på nuværende tidspunkt ikke udpeget en national kompetent myndighed, der skal varetage monitoreringsforpligtelserne, oprettelsen af ”one stop shops” eller udforskningen af undergrunden.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

En større forsyningssikkerhed omkring kritiske råstoffer kan over tid nedbringe risikoen for alvorlige økonomiske skadevirkninger for erhvervslivet og dansk økonomi. Derfor kan forslaget indirekte have positive økonomiske konsekvenser.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forordningsforslaget ventes at medføre både økonomiske og administrative byrder for dansk erhvervsliv.

Størrelsen af de samlede byrder er ikke på nuværende tidspunkt muligt at kvantificere, særligt fordi den konkrete udmøntning afhænger af udformningen af kommende gennemførelsesretsakter og delegerede retsakter.

Ikke mindst eftersom Kommissionen blandt andet bemyndiges til med delegerede- og gennemførelsesretsakter at introducere en mærkningsordning for produkter med indhold af permanente magneter samt til at ændre, hvilke råstoffer der defineres som strategiske og kritiske, og derved potentielt udvide forslagets anvendelsesområde.

Med afsæt i Kommissionens konsekvensanalyse er det den umiddelbare vurdering, at forslaget inklusiv dets kommende gennemførelsesretsakter og delegerede retsakter potentielt kan medføre væsentlige erhvervsøkonomiske byrder for over 4 mio. kr. årligt. De erhvervsøkonomiske konsekvenser dækker blandt andet over, at omfattede virksomheder pålægges afrapporterings- og informationskrav om blandt andet forsyningskæder, genanvendt indhold samt monitorering. Bedre og mere stabil adgang for virksomheder til kritiske råstoffer vil samtidig have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Vedtagelsen af forslaget forventes at øge europæisk økonomis robusthed over for forsyningsforstyrrelser i centrale værdikæder på råstofområdet.

8. Høring

Forslaget til forordning har været sendt i høring i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist for bemærkninger den 12. april 2022. Der er indkommet høringssvar fra Amnesty International, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Metal, Danske Maritime, Danske Rederier, samt Finans Danmark og Green Power Denmark:

Amnesty International

Amnesty International finder det generelt positivt, at EU-Kommissionens lovforslag om Critical Raw Materials Act ikke kun har fokus på EU's forsyningsikkerhed, men også på de vigtige bæredygtighedsaspekter ved udvinding og forarbejdning af kritiske mineraler. Det er også positivt, at forslaget refererer til FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhverv (UNGP), OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder og OECD's Due Diligence Vejledning samt til EU-kommissionens lovforslag om Corporate Sustainability Due Diligence.

Amnesty International angiver også, at det er positivt, at lovforslaget har fokus på behovet for konsultation med lokalsamfund og herunder oprindelige folk. Dette er dog langt fra tilstrækkeligt til at sikre respekt for menneskerettigheder og miljø i forbindelse med udvinding og forarbejdning af kritiske mineraler, da lovforslaget på centrale punkter ikke lever op til de internationale standarder.

Problemerne handler blandt andet om en stor uklarhed om, hvor stor en rolle de internationale standarder får lov til at spille. EU-Kommissionen lader til i sit lovforslag primært at læne sig op ad Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD). Dette direktiv er dog endnu ikke færdigforhandlet, og det er derfor usikkert om og i hvilken grad for eksempel oprindelige folks rettigheder, arbejdere og deres repræsentanter vil blive integreret. Konsultation med lokalsamfund og herunder oprindelige folk har heller ikke fokus på retten til fri, forudgående og informeret samtykke (FPIC) i lovforslaget, hvilket Amnesty International også anfører er et stort problem. Der er et stort behov for at rette op på blandt andet disse problemer, hvis EU-forordningen skal leve op til sine formål.

Dansk Erhverv

Dansk Erhverv finder, at adgang til kritiske råstoffer er afgørende for den europæiske industri, og særligt for virksomheder indenfor den grønne omstilling. Europas importafhængighed gør EU sårbar overfor forstyrrelser i adgangen til kritiske råstoffer. Dansk Erhverv støtter derfor op om Critical Raw Materials Act og ambitionen om at gøre EU mere selvforsynende.

Der er efter Dansk Erhvervs opfattelse behov for at strømline de regulatoriske krav omkring tilladelser på tværs af EU. Myndighedstilladelser skal gives hurtigst muligt, og regulering bør udformes sådan, at de administrative omkostninger for erhvervet altid forsøges minimeret samtidig med at det sker på en miljømæssig forsvarlig vis. Dansk Erhverv finder det positivt, at forslaget sætter klare deadlines for Strategiske Projekter. Dansk Erhverv bemærker, at de krav der pålægges virksomheder med forslaget ikke må blive unødigt dyre at efterleve, da det blot vil forsinke den grønne omstilling.

Dansk Industri (DI)

DI mener overordnet set, at det er vigtigt at sikre en stabil og robust adgang til kritiske råstoffer. DI støtter ambitionen om at diversificere forsyningskæder gennem flere handelsaftaler og strategiske partnerskaber med pålidelige og ressourcerige tredjelande. DI ser behov for et opgør med lange sags- og godkendelsesprocedurer og støtter, at der med forslaget vil kunne udpeges Strategiske Projekter med reduceret sagsbehandlingstid for tilladelser, samt at der etableres "one stop shops". Dog anfører DI, at det vil være vigtigt, at man undgår at opstille nye komplekse procedurer for, hvordan projekter opnår anerkendelse som strategiske. DI opfordrer til, at regeringen gennemgår forslaget med henblik på at identificere eventuel dobbelt-regulering eksempelvis i forhold til elektronikaffald. DI støtter, at der stilles krav om nationale programmer for genanvendelse af kritiske råstoffer, men peger på at virksomheder ikke altid har adgang til detaljerede oplysninger om, hvad deres produkter indeholder. I relation til monitorerings- og informationsforpligtelser fremfører DI, at det næppe kan undgå at påføre

byrder for berørte virksomheder, og finder at der bør være tale om frivillig informationsdeling.

DI finder, at det giver mening at etablere et overblik over tidligere affaldsdeponier samt at søge at genindvinde kritiske råstoffer derfra og bemærker ydermere, at man nationalt eller på EU niveau med fordel kan understøtte udviklingen i teknologier til at udføre det i praksis.

DI bemærker at der allerede findes flere anvendelige teknikker til at udvinde fosfor, som udgør et kritisk råstof. Derfor foreslår DI, at der indføres et krav om at fosfor-genindvinding indarbejdes i spildevands-rensningsanlæg i forbindelse med den igangværende revision af By-spildevandsdirektivet.

Danske Maritime

Danske Maritime bemærker, at en stabil forsyning af råstoffer og komponenter også spiller en stadig vigtigere rolle for den maritime industri, fx metaller til syrefast stål og litium og kobolt og sjældne jordarter til elektriske elmotorer. Danske Maritime finder derfor at en stabil forsyningskæde er af stor betydning for de danske styrkepositioner om energieffektive og klimavenlige teknologier. Danske Maritime bemærker at ophugning af skibe i EU typisk sker under bedre forhold end andre steder, og anbefaler derfor at udvinding af kritiske råstoffer fra affald/skrot kommer til også at omfatte kritiske råstoffer ombord på skibe.

Dansk Metal

Dansk Metal er positive over for, at Kommissionen lægger op til at begrænse EU's afhængighed af kritiske råstoffer. Dansk Metal bemærker, at EU i dag er alt for afhængig af kritiske råstoffer fra enkelte tredjelande, hvilket er problematisk, da de kritiske råstoffer er nødvendige for produktionen af en lang række grønne teknologier såsom vindmøller, robotter og solceller.

Danske Rederier

Danske Rederier ser positivt på sikringen af råmaterialer til at understøtte produktionen af blandt andet vedvarende energi i EU. Danske Rederier mener, at EU bør fokusere på en høj grad af import diversificering, da man altid vil være afhængig af import, og derfor bør fortsætte inkorporeringen af aftaler på råmaterialer i dialogen med internationale handelspartnere

Finans Danmark

Finans Danmark finder det vigtigt, at der er klare og forudsigelige rammer for at fremme private investeringer omkring kritiske råstoffer. Finans Danmark bifalder forslaget fokus på at lette administration, ansøgningsproces-

ser og sagsbehandlingstider, og støtter tanken om en "one stop shop". Endvidere advarer Finans Danmark mod at lade forslagene resultere i lempelser i reglerne for statsstøtte og understreger, at det ikke må føre til ulige konkurrencevilkår på det indre marked. Finans Danmark opfordrer desuden til at der sikres konsistens med eksisterende EU-krav, herunder taksonomien.

Green Power Denmark

Green Power Denmark støtter overordnet, at Kommissionen arbejder for at reducere europæisk afhængighed af kritiske råstoffer, og peger på, at de har betydning for den grønne omstilling og den grønne energiindustri. Green Power Denmark støtter, at der opstilles kapacitetsmål for egenproduktion. Desuden finder Green Power Denmark det positivt, at der er øget fokus på bæredygtighed og genanvendelse, og på at indgå strategiske partnerskaber med tredjelande for at diversificere europæiske værdikæder. Green Power Denmark er ligeledes positivt indstillet overfor fælles indkøb, og støtter at der etableres "one stop shops" for råstofprojekter, og at projekter kan udpeges som strategiske med særligt hurtige godkendelsesprocedurer.

Green Power Denmark udtrykker forståelse for nødvendigheden af at opstille procedurer, der gør det muligt at vurdere forbrug, lagerbeholdning, genindvindingsmuligheder, og fremtidigt råstofbehov, men peger på at byrderne forbundet hermed skal minimeres mest muligt. Green Power Denmark anfører, at det i forhold til udbygningen af vedvarende energi er vigtigt at sikre adgang til materialer som glasfiber og karbonfiber, der blandt andet bruges i vindmølleproduktion, men som ikke er omfattet af forslaget.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der synes blandt medlemslandene at være en meget bred generel støtte til ambitionen om at styrke EU's forsyningssikkerhed omkring kritiske råstoffer. En række lande har givet udtryk for at retsaktens skal have stort fokus på cirkulære løsninger og internationale partnerskaber. Mange lande har bemærket, at byrderne forbundet med retsaktens forskellige krav ikke må blive for omfattende for myndigheder og virksomheder. Et antal lande har peget på vigtigheden af, at retsaktens kan være med til at sikre høje standarder for miljø, bæredygtighed og arbejdstagerforhold på råstofområdet.

Det aktuelle svenske formandskab har givet udtryk for, at det betragtes som en prioriteret sag, som man ønsker at behandle med en ambitiøs tidsplan.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen hilser forslaget velkomment og støtter ambitionen om at øge EU's forsyningssikkerhed inden for kritiske værdikæder på råstofområdet. Regeringen finder det vigtigt, at forslaget er fokuseret snævert på de råstoffer, som er særligt kritiske for europæisk økonomi og den grønne omstilling. Derfor støtter regeringen, at forslagets mere vidtgående bestemmelser

alene finder anvendelse på de såkaldte strategiske råstoffer, og at der anlægges en faktabaseret og transparent tilgang til at definere strategiske og kritiske råstoffer.

Regeringen finder det vigtigt, at Kommissionens beføjelser omkring strategisk reserver, herunder fastlæggelse af sikrer niveauer og forslag til medlemslandes behandlinger er begrænsede. Regeringen finder det derfor vigtigt, at kravene vedrørende strategiske reserver og virksomheders lagerbeholdning er proportionale og primært indebærer informationsdeling, koordination og uforpligtende anbefalinger. Forslag til strategiske reserver på nationalt myndighedsniveau bør være empirisk baseret.

Regeringen anser det samtidig for vigtigt, at forslaget har den rette balance i forhold til monitoreringskrav og rapporteringsforpligtelser, der bør fastlægges proportionalt af hensyn til medlemsstaternes forskelligheder som aftagere af kritiske råstoffer. Det gælder både i forhold til at undgå for store byrder for myndigheder og virksomheder, og at tiltag ikke må blive for vidtrækkende, her særligt i relation til bestemmelserne om strategiske reserver, virksomheders lagre, samt bestemmelser omkring fælles indkøb.

Regeringen finder det vigtigt, at forslaget har et stort fokus på at sikre højere standarder omkring bæredygtighed. Dette i forhold til miljøforhold, sociale forhold, arbejdstager rettigheder og menneskerettigheder, dialog med berørte lokalsamfund, og i relation til god regeringsførelse. Regeringen støtter forslagets fokus på omstillingen til cirkulær økonomi som en central del af løsningen for at øge forsyningsikkerheden for kritiske og strategiske råstoffer i EU.

Regeringen er positiv over, at medlemsstater forpligtes til at udarbejde nationale programmer med indsatser, der har til formål at øge og forbedre genanvendelsen af kritiske råstoffer, og bakker op om, at medlemsstaternes indberetning af data om elektronikaffald (WEEE-direktivet) skal suppleres med oplysninger om indholdet af kritiske råstoffer. Det skal yderligere sikres, at de foreslåede forpligtelser vedrørende mineaffald er proportionale med de potentielle gevinster for miljøet og forsynings-sikkerheden. For så vidt angår udarbejdelsen af et nationalt udforskningsprogram bør der desuden tages hensyn til det foreliggende arbejde, som allerede er tilvejebragt i hver enkel medlemsstat.

Regeringen støtter, at der stilles krav om genanvendelighed og genanvendt indhold i permanente magneter, og at de relevante informationer deles langs værdikæden for at øge genanvendelsen af kritiske råstoffer. Regeringen vil arbejde for, at ambitionsniveauet for genanvendelighed og genanvendt indhold øges, og at koblingen til den kommende Ecodesign-forordning fastholdes, herunder særligt reguleringen af det digitale produktpas.

Regeringen vil yderligere arbejde for, at implementeringen af minimumskravene for genanvendt indhold i permanente magneter fremrykkes. Regeringen vil samtidig arbejde for, at forslaget er tænkt sammen med og ikke strider imod andre retsakter.

Regeringen finder det positivt, at forslaget har et stort fokus på diversificering via internationale partnerskaber med ligesindede lande og troværdige samarbejdspartnere og mener, at dette kan ske via blandt andet diversificering og samhandel. Regeringen vil arbejde for at styrke forbindelserne med oversøiske lande og territorier i forhold til kritiske råstoffer. Sidstnævnte i fuld respekt for disse lande og territoriers ansvarsområder og forfatningsmæssige status.

Regeringen støtter tiltag til at nedbringe tilladelsestiderne for projekter i værdikæden for kritiske råstoffer, herunder værdikæden i forhold one-stop-shops og Strategiske Projekter. Det er dog vigtigt, at maksimale sagsbehandlingsfrister er i overensstemmelse med forvaltningsretlige principper og realistiske, så der ikke går på kompromis med indhold og kvaliteten i sagsbehandlingen.

Regeringen finder, at der i forhold til medlemsstaters rolle i forhold til at tiltrække private investeringer til Strategiske Projekter bør være tale om muligheder snarere end egentlige forpligtelser.

Regeringen finder det vigtigt, at der skabes de nødvendige rammer for at sikre forsyningssikkerhed, som samtidig giver virksomhederne det nødvendige handlerum til selv at tilrettelægge deres forretning i forhold til håndtering af risici.

Regeringen er forbeholden over for forslagets bestemmelser om fælles indkøb, der potentielt vil kunne få stor betydning for markedsdynamikker på området for strategiske råstoffer.

Regeringen vil arbejde for, at beregning af det miljømæssige fodaftryk følger Kommissionens generelle anbefaling om beregning af miljøfodaftryk, således at beregningerne dækker mindst tre miljøaspekter og mindst 80 pct. af det samlede miljømæssige fodaftryk.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Langsigtet Konkurrenceevne: Næste skridt

KOM nr. foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Det svenske formandskab har lagt op til en drøftelse af EU's langsigtede konkurrenceevne ved det kommende konkurrenceevnerådsmøde den 22. maj 2023.

Der ventes en bred drøftelse af, hvordan EU's langsigtede konkurrenceevne kan styrkes med udgangspunkt i Kommissionens seneste meddelelser om EU's konkurrenceevne på lang sigt efter 2030 og 30-året for det indre marked. I meddelelserne har Kommissionen fremsat en række målsætninger og indikatorer, der kan spille en oplysende rolle i forhold til at fremme relevante og evidensbaserede initiativer, der kan styrke EU's konkurrenceevne. Meddelelserne indeholder ikke konkrete initiativer eller forslag til lovgivning.

Regeringen støtter fuldt ud ambitionen om at styrke EU's langsigtede konkurrenceevne. Regeringen finder det vigtigt, at EU i tillæg til at håndtere kortsigtede udfordringer anlægger en proaktiv tilgang til at fremtidssikre den europæiske økonomi gennem initiativer, der bidrager til øget vækst og produktivitet. Regeringen anser et stærkt indre marked og åben økonomi som det primære redskab til at sikre EU's velstand og globale indflydelse. Regeringen efterlyser imidlertid højere ambitionsniveau fra Kommissionen i form af nye initiativer, der reelt bidrager til at fremme langsigtet vækst og produktivitet i EU, herunder udviklingen af det indre marked.

2. Baggrund

Det svenske formandskab har lagt op til en udveksling af synspunkter om EU's langsigtede konkurrenceevne ved konkurrenceevnerådsmødet den 22. maj 2023.

Drøftelsen skal ses i lyset af, at Kommissionen den 16. marts 2023 offentliggjorde meddelelsen "EU's konkurrenceevne på lang sigt efter 2030" (KOM (2023) 168). Denne kommer som opfølgning på, at Det Europæiske Råd i december 2022 opfordrede Kommissionen til i begyndelsen af 2023 at fremsætte en strategi for at øge EU's konkurrenceevne og produktivitet. Opfordringen blev begrundet med, at der udover kortsigtede tiltag er behov for, at EU tager de langsigtede udfordringer op, herunder særligt vækst- og innovationskløften mellem Europa og globale konkurrenter.

Samme dag fremsatte Kommissionen en meddelelse om 30-året for det indre marked (KOM(2023) 162) med fokus på, at styrke det indre marked mod nye

udfordringer. Endvidere lancerede Kommissionen to nye forslag til henholdsvis en forordning om en CO₂-neutral industri (Net Zero Industry Act) og en forordning om kritiske råstoffer (Critical Raw Materials Act).

Drøftelsen skal også ses i lyset af, at Kommissionen den 1. februar 2023 fremlagde en industriplan for den europæiske grønne pagt, og at Kommissionen den 9. marts 2023 vedtog nye midlertidige krise- og omstillingsbestemmelser for statsstøtte med henblik på at fremme støtteforanstaltninger i sektorer afgørende for den grønne omstilling.

Slutligt opfordrede det Europæiske Råd i sine konklusioner fra møde den 23. og 24. marts, at Rådet og Kommissionen skal arbejde mere struktureret med forbedring af EU's langsigtede konkurrenceevne, samt evaluere forbedringen af EU's konkurrenceevne årligt.

3. Formål og indhold

Der ventes en bred drøftelse af, hvordan EU's langsigtede konkurrenceevne kan styrkes med udgangspunkt i Kommissionens seneste meddelelser og forslag.

Kommissionen har i meddelelsen for EU's langsigtede konkurrenceevne blandt andet defineret en række målsætninger og indikatorer, der kan monitorere udviklingen, og som kan spille en oplysende rolle i forhold til udarbejdelsen af initiativer, der kan styrke EU's konkurrenceevne på lang sigt. Som led i monitoreringen lægger Kommissionen op til årlige drøftelser i Konkurrenceevnerådet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen har ikke lovgivningsmæssige, økonomiske eller øvrige konsekvenser.

8. Høring

Ikke relevant.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred opbakning på tværs af medlemsstaterne til at styrke EU's langsigtede konkurrenceevne, men med forskellige holdninger til balancen mellem indførelsen af aktive industripolitiske tiltag, såsom statsstøtte og hensynet til, at disse ikke må fordreje globale konkurrencevilkår. Dertil er det forventningen, at nogle medlemsstater vil være skuffede over ambitionsniveauet i de seneste meddelelser med henvisning til, at nye tiltag, der reelt vil styrke EU's langsigtede konkurrenceevne samt udviklingen af det indre marked, ikke er inkluderet.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter fuldt ud ambitionen om at styrke EU's langsigtede konkurrenceevne. Regeringen finder det vigtigt, at EU i tillæg til at håndtere kortsigtede udfordringer anlægger en proaktiv tilgang til at fremtidssikre den europæiske økonomi gennem initiativer, der bidrager til øget vækst og produktivitet, mindsker kritiske afhængigheder og sikrer EU's rolle i morgendagens nøgleteknologier. Regeringen anser et stærkt indre marked og åben økonomi som det primære redskab til at sikre EU's velstand og globale indflydelse. Regeringen efterlyser imidlertid højere ambitionsniveau fra Kommissionen i form af nye initiativer, der reelt bidrager til at fremme langsigtet vækst og produktivitet i EU, herunder udviklingen af det indre marked. Konkret efterlyses initiativer, der reelt adresserer håndhævelsesudfordringerne på det indre marked og i højere grad præger udviklingen globalt.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentet og Rådets forordning om oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked (SMEI-forordningen)

KOM (2022) 459

Opdateret notat. Ændringer er markeret med streg i marginen.

1. Resumé

Kommissionen fremsatte den 19. september 2022 et forslag til en forordning om oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked, der har til formål at sikre et velfungerende indre marked og øge funktions- og modstandsdygtigheden af det indre marked i krisesituationer. Forordningen etablerer en ramme af foranstaltninger til at forudse og planlægge ("beredskabstilstand"), forberede ("overvågningstilstand") og respondere ("nødsituationstilstand") på krisers indvirkning på det indre marked.

Forslaget kan medføre statsfinansielle, samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske konsekvenser, herunder ved krav om at opbygge strategiske reserver.

Regeringen støtter overordnet ambitionen om at etablere en fælles ramme til at sikre det indre markeds funktions- og modstandsdygtighed i krisesituationer. Regeringen, mener, at instrumentet bør fokusere på at håndtere akutte og midlertidige kriser og konsekvenserne heraf for det indre marked frem for udfordringer af mere strukturel karakter.

Regeringen ønsker ikke, at Kommissionen skal kunne pålægge en medlemsstat at opbygge strategiske lagre.

Regeringen mener, at kravene til informationsindsamling under nødsituationstilstand skal være i overensstemmelse med den kommende dataforordning. Regeringen finder endvidere, at forslagens tiltag om prioriterede ordrer er særligt indgribende. Det bør kun være muligt, hvis den økonomiske operatør selv accepterer en sådan forpligtelse, og operatøren ikke behøver at begrunde, hvis den ikke accepterer det.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen fremsatte den 19. september 2022 et forslag til en forordning om oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked. Forslaget er modtaget i dansk sprogversion den 28. oktober 2022.

Forslaget indgår i en pakke af initiativer (SMEI-pakken), der består af tre initiativer, der udover forslaget til forordningen tæller Omnibus-forordnin-

gen¹ og Omnibus-direktivet². Hovedforslaget indfører selve kriseinstrumentet, mens omnibusforslagene indfører kapitler om nødprocedurer med relevante elementer af instrumentet i en række eksisterende retsakter.

Forslaget om et nødinstrument for det indre marked kommer som opfølgning på Kommissionens opdaterede industristrategi fra maj 2021³, der annoncerede lanceringen af et nødinstrument for det indre marked til at sikre den frie bevægelighed af personer, varer og tjenesteydelser samt transparens og koordination i kriseperioder.

Forud herfor opfordrede Det Europæiske Råd i oktober 2020 Kommissionen til, at man i kølvandet af covid-19 krisen undersøgte potentielle svagheder i det indre marked samt fremlagde en række lærings- og forbedringspunkter⁴. Endvidere skal forslaget ses i sammenhæng med en række sektorspecifikke nødinstrumenter – heriblandt forordningen for halvledere ("Chips Act")⁵, forsyning af kriserelevante medicinske foranstaltninger ("HERA")⁶ samt forslag om kritiske råstoffer ("Critical Raw Materials Act").

Forslaget er fremsat med hjemmel i artikel 114, 21 og 45 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsområde og skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Forordningens overordnede formål er at sikre et velfungerende indre marked og øge funktions- og modstandsdygtigheden af det indre marked i fremtidige uforudsete krisesituationer. Forordningen etablerer en ramme af foranstaltninger for at forudse og planlægge ("beredskabstilstand"), forberede ("overvågningstilstand") og respondere ("nødsituationstilstand") på krisers indvirkning på det indre marked.

Del I: Generelle bestemmelser

Anvendelsesområde og definitioner

Foranstaltningerne i forordningen finder anvendelse i forhold til væsentlige virkninger af en krise på det indre markeds funktion og dets forsyningskæder. Forordningen finder ikke anvendelse på halvledere, energiprodukter og finansielle tjenesteydelser samt lægemidler, medicinsk udstyr og andre medicinske

¹ KOM(2022) 461

² KOM(2022) 462

³ KOM(2021) 350

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/45910/021020-euco-final-conclusions.pdf>

⁵ KOM(2022) 46

⁶ KOM(2021) 577

modforanstaltninger. Forslagets forbud mod hindringer i den frie bevægelighed finder dog anvendelse for de tre sidstnævnte. Forordningen berører endvidere ikke medlemsstaternes ansvar for at beskytte den nationale sikkerhed eller deres beføjelse til at beskytte væsentlige statslige funktioner.

Der kan nævnes følgende definitioner:

- Krise: en usædvanlig uventet og pludselig, naturlig eller menneskeskabt begivenhed af ekstraordinær karakter og omfang, der finder sted i eller uden for Unionen.
- Overvågningstilstand for det indre marked: en ramme for håndtering af en trussel om betydelig forstyrrelse af forsyningen af varer og tjenesteydelser af strategisk betydning, som har potentiale til at udvikle sig til en nødsituation for det indre marked inden for de næste seks måneder.
- Nødsituation for det indre marked: en vidtrækkende indvirkning af en krise på det indre marked, som i alvorlig grad forstyrrer den frie bevægelighed på det indre marked eller forsyningskædernes funktion, og som er uundværlig for opretholdelsen af vitale samfundsmæssige eller økonomiske aktiviteter i det indre marked.

Dertil fastsætter forordningen termerne strategisk vigtige områder, varer og tjenesteydelser af strategisk vigtig betydning, kriserelevante varer og tjenesteydelser samt strategiske reserver. Disse termer defineres nærmere i forbindelse med aktivering af de forskellige stadier.

Forvaltning

Der oprettes en rådgivende gruppe bestående af én repræsentant og én suppleant fra hver medlemsstat, der mødes mindst tre gange årligt. Gruppen skal dele relevante oplysninger samt rådgive Kommissionen i forhold til aktivering og anvendelse af forordningens forskellige tilstande og foranstaltninger.

Medlemsstater skal udpege et centralt forbindelseskontor, der har til ansvar at sikre kontakt, koordination og informationsudveksling med andre medlemsstaters og unionens centrale forbindelseskontor.

Del II: Beredskabsplanlægning på det indre marked ("beredskabstilstand")

Kriseprotokoller, øvelser og tidlig advarsel

Efter konsultation af medlemsstater skal Kommissionen vedtage en delegeret retsakt, der fastlægger kriseprotokoller vedrørende krisesamarbejde, informationsudveksling og krisekommunikation i forbindelse med overvågnings- og nødsituationstilstanden.

Kommissionen skal organisere uddannelse af krisekoordinering, samarbejde og informationsudveksling for medarbejdere i de centrale forbindelseskontorer. Endvidere skal Kommissionen organisere simulationer baseret på potentielle indre markeds nødsituationer.

Medlemsstaternes centrale forbindelseskantor skal notificere Kommissionen og andre medlemsstater om hændelser, som væsentligt forstyrrer eller har potentiale til væsentligt at forstyrre det indre markeds funktion og dets forsyningskæder.

Del III: Overvågning af det indre marked

Afsnit I: Overvågningstilstand

Kommissionen kan, efter konsultation med den rådgivende gruppe, aktivere instrumentets overvågningstilstand for en periode på højst seks måneders varighed via en gennemførelsesretsakt. Gennemførelsesretsakten skal indeholde en vurdering af de mulige konsekvenser af krisen, en liste med de for situationen relevante varer og tjenesteydelser af strategisk vigtig betydning, samt en beskrivelse af hvilke foranstaltninger, der vil blive taget. Kommissionen kan efter behov og konsultation med den rådgivende gruppe forlænge tilstanden ved gennemførelsesretsakter i maksimum seks måneder ad gangen.

Afsnit II: Overvågningsforanstaltninger

Overvågning

Ved aktivering af overvågningstilstanden skal nationale myndigheder overvåge forsyningskæderne for de varer og tjenesteydelser af strategisk betydning, der er defineret ved aktiveringen af overvågningstilstanden. Medlemsstaterne skal oprette og ajourføre en liste over de mest relevante økonomiske aktører inden for de pågældende forsyningskæder. Dertil skal medlemsstater udsende forespørgsler til de mest relevante aktører og andre relevante interessenter med opfordring til frivillig vidensdeling angående information om tilgængeligheden af varer og tjenesteydelser af strategisk vigtig betydning. Relevante fund skal deles med Kommissionen og den rådgivende gruppe.

Strategiske reserver

Kommissionen kan blandt de varer af strategisk vigtig betydning, der er defineret ved aktiveringen af overvågningstilstanden, identificere dem, hvor det kan blive nødvendigt at opbygge reserver som forberedelse på en nødsituation. Medlemsstater skal gøre deres bedste for at opbygge reserver af de identificerede varer.

Kommissionen kan via gennemførelsesretsakter kræve, at medlemsstater deler information om blandt andet eksisterende lagre, planer om indkøb og muligheder for alternative produkter for så vidt angår de varer af strategisk vigtig betydning, der er defineret ved aktiveringen af overvågningstilstanden. Medlemsstater skal rapportere til Kommissionen om størrelsen af strategiske reserver af disse varer, som de selv ligger inde med, såvel som øvrige reserver, der opbevares på deres territorium.

Kommissionen kan via gennemførelsesretsakter fastsætte og løbende opdatere en liste af medlemsstatsspecifikke mål for størrelsen på og tidshorisonten for opbygningen af strategiske reserver. Ved opnåelse af målene skal medlemsstater informere Kommissionen og ved manglende opnåelse skal medlemsstaten forklare til Kommissionen årsagerne hertil.

Såfremt en medlemsstats reserver fortsat ligger væsentligt under de individuelle mål, og økonomiske aktører på territoriet ikke kan kompensere for denne mangel, kan Kommissionen på eget initiativ – eller efter anmodning fra 14 medlemsstater – vurdere behovet for yderligere foranstaltninger. Kommissionen kan via en gennemførelsesretsakt kræve, at den pågældende medlemsstat opbygger reserver af den pågældende vare inden for en givet tidsfrist, såfremt en vurdering af situationen understøtter:

- at behovet for den pågældende vare er uændret eller steget siden det individuelle mål blev fastlagt;
- at adgangen til den pågældende vare er uundværlig for at sikre beredskabet over for en nødsituation;
- at den pågældende medlemsstat ikke har fremlagt tilstrækkelige beviser for at forklare den manglende opfyldelse af målet;
- at ekstraordinære forhold foreligger for så vidt at manglende opbygning af reserve af den pågældende medlemsstat udgør en alvorlig risiko for Unionens beredskab over for en nødsituation.

Kommissionen skal sikre, at opbygningen af reserver ikke skaber uforholdsmæssigt stort pres på forsyningskæderne for de pågældende varer eller på medlemsstaters finanspolitiske kapacitet. Kommissionen tager fuldt ud hensyn til nationale sikkerhedsproblemer, som medlemsstaterne har påpeget.

Del IV: Nødsituation for det indre marked

Afsnit I: Nødsituationstilstand

Aktivering af nødsituationstilstanden

Der opstilles i forslaget en ikke-udtømmende liste over indikatorer, som Kommissionens skal forholde sig til i vurderingen af, om der er tale om en nødsituation. Indikatorerne er blandt andet antallet af økonomiske aktører og

sektorer der bliver berørt, andel og varighed på økonomisk og sociale aktiviteter, substitutionsmuligheder og geografisk område.

Hvor Kommissionen, efter konsultation med den rådgivende gruppe, finder, at nødsituationstilstanden bør aktiveres, skal den foreslå Rådet at aktivere nødsituationstilstanden via en rådsgennemførelsesretsakt. Varigheden for aktiveringen kan højst være seks måneder. Når nødsituationstilstanden er aktiveret, skal Kommissionen via en gennemførelsesretsakt vedtage en liste af kriserelevante varer og tjenesteydelser.

Tilstanden kan forlænges i seks måneder ad gangen.

Afsnit II: Fri bevægelighed under nødsituationstilstanden på det indre marked

Foranstaltninger til genetablering og fremme af den fri bevægelighed

Forordningen fastsætter en række generelle krav til medlemsstaters nationale foranstaltninger der begrænser den fri bevægelighed under en nødsituation. Foranstaltningerne skal være tidsbegrænsede, ligesom de ikke må medføre unødige administrative byrder for hverken borgere eller virksomheder. Medlemsstater skal oplyse borgere, forbrugere, virksomheder, tjenesteydere og repræsentanter om foranstaltninger, der kan have en indflydelse på den fri bevægelighed.

Forordningen fastsætter en liste af begrænsninger af retten til fri bevægelighed, der er forbudte at indføre under en nødsituation: (1) eksportforbud indenfor Unionen eller andre lignende foranstaltninger indenfor eller med virkning på kriserelevante varer eller tjenesteydelser; (2) diskrimination mellem medlemsstater og borgere direkte på grundlag af nationalitet samt (3) restriktioner af den fri bevægelighed af personer involveret i produktionen af kriserelevante varer eller tjenesteydelser.

Specifikt vedrørende arbejdskraftens fri bevægelighed skal medlemsstater afstå fra: (1) at differentiere i indrejseforbud mellem borgere fra forskellige medlemsstater; (2) at nægte personer ind- og udrejse relateret til at vende tilbage til deres opholdssted; (3) at forbyde virksomhedsrejser forbundet med forskning og udvikling af kriserelevante varer; (4) at indføre rejseforbud som ikke opfylder nogen legitim offentlig interesse; samt (5) at indføre restriktioner for tjenesteydere og deres repræsentanter, medmindre dette er forbundet med den pågældende krise.

Forordningen fastsætter ligeledes en liste af begrænsninger, specifikt vedrørende varer og tjenesteydelser, der er forbudte at indføre under en nødsituation, medmindre disse begrænsninger er forbundet med den pågældende krise. For så vidt angår varer tæller disse: (1) mere lempelige regler alt efter

oprindelsesland; (2) selektivt at nægte import alt efter oprindelsesland; samt (3) indførelse af forbud mod godstransport. For så vidt angår tjenesteydelser gælder det for: (1) forbud mod udvalgte tjenesteydelser eller levering heraf; samt (2) blokering af personbefordringsstrømme.

Gennemsigtighed og administrativ bistand

Forordningen fastsætter, at medlemsstater skal notificere udkast for kriserelevante foranstaltninger, der kan skabe forhindringer til den fri bevægelighed af varer, tjenesteydelser og arbejdskraft under en nødsituation.

Medlemsstaterne skal benytte det eksisterende informationssystem for notifikationer ”Technical Regulation Information System” (TRIS).

Medlemsstaterne skal udskyde at vedtage et notificeret udkaststiltag i 10 dage efter Kommissionen har modtaget notifikationen, som undersøger det foreslåede tiltags overensstemmelse med EU-retten – inklusiv retningslinjerne fremsat i Artikel 16 og 17 samt principperne om proportionalitet og ikke-diskrimination. Notifikationsforpligtelsen skal dog ikke afholde medlemsstater fra at vedtage tiltag i tilfælde af alvorlige og uforudsigelige omstændigheder.

Både Kommissionen og andre medlemsstater kan tilføje bemærkninger til det notificerede udkast, som medlemsstaten skal tage hensyn til. Ved særlige tekniske situationer, kan Kommissionen forlænge fristen og inddrage nødvendig teknisk ekspertise. Den notificerende medlemsstat skal orientere om de endelige tiltag, man venter at tilgå, hvor Kommissionen kan foretage en beslutning inden for 30 dage om at påkræve at medlemsstater skal fravige fra at vedtage tiltaget. Såfremt et tiltag allerede er blevet vedtaget, men ikke er i overensstemmelse med EU-lovgivningen, kan Kommissionen bestemme at medlemsstaten skal fjerne tiltaget.

Medlemsstater skal opretholde et nationalt kontaktpunkt, der skal assistere i forbindelse med informationsindsamling af nationale restriktioner på den fri bevægelighed samt aktiveringen af nationale kriseprocedurer og formaliteter foretaget i relation til aktiveringen af nødsituationstilstanden. Kommissionen skal også oprette og drive et centralt kontaktpunkt, der ud over lignende opgaver som medlemsstaterne også skal oprette en liste af alle nationale kriseforanstaltninger og nationale kontaktpunkter.

Afsnit III: Nødresponssforanstaltninger for det indre marked

Målrattede anmodninger om oplysninger og tilgængelighed af kriserelevante goder og tjenesteydelser

Forordningen fastsætter, at udvalgte foranstaltninger, henholdsvis obligatoriske informationsanmodninger, målrattede ændringer af harmoniseret pro-

duktlovgivning samt prioriterede ordrer, kun kan benyttes ved 'dobbelt aktivering'. Dette indebærer, at de enkelte foranstaltninger skal aktiveres via særskilte gennemførelsesretsakter, og at dette kun kan findes sted, såfremt den generelle nødsituationstilstand er aktiveret.

Informationsanmodninger til økonomiske aktører

Kommissionen kan opfordre repræsentative organisationer eller økonomiske aktører i kriserelevante forsyningskæder til frivilligt at dele specifikke oplysninger inden for en given frist. Anmodningen kan gå på oplysninger vedrørende produktionskapacitet eller eksisterende lagre af kriserelevante varer og komponenter heraf i produktionsanlæg etableret i EU eller i et tredjeland. Derudover kan anmodningen vedrøre en tidsplan over forventet produktion de kommende tre måneder, samt øvrige oplysninger nødvendige for at vurdere omfanget af forsyningsforstyrrelser.

Hvis en modtager af den frivillige informationsanmodning ikke fremsender oplysninger inden for tidsfristen og ikke giver en gyldig begrundelse herfor, kan Kommissionen via en gennemførelsesretsakt kræve, at de anmodede oplysninger fremsendes. Gennemførelsesretsakten skal indeholde en udtrykkelig forklaring på, hvorfor foranstaltningen vurderes proportionel og nødvendig, specificere de kriserelevante varer, tjenesteydelser og adressater anmodningen vedrører, samt hvilke oplysninger der efterspørges.

Målbrettede ændringer af harmoniseret produktlovgivning

Under en nødsituation kan Kommissionen via gennemførelsesretsakter aktivere nødprocedurer i relevant produktlovgivning for så vidt angår kriserelevante varer. Nødprocedurerne vedrører indførelse af hasteprocedurer for overensstemmelsesvurdering, vedtagelse af fælles specifikationer samt markedsovervågning. Gennemførelsesretsakten skal angive, hvilke kriserelevante varer og nødsituationsprocedurer, der er omfattet af aktiveringen, årsagerne til en sådan aktivering og dens proportionalitet samt varigheden af en sådan aktivering. Nødprocedurerne tilføjes i relevant produktlovgivning via SMEI-pakkens to Omnibus-forslag.

Prioriterede ordrer

Kommissionen kan opfordre en eller flere økonomiske aktører i kriserelevante forsyningskæder til at prioritere specifikke nye ordrer på produktion eller levering af kriserelevante varer. Såfremt den berørte aktør ikke følger opfordringen, kan Kommissionen på eget initiativ eller efter opfordring fra 14 medlemsstater vurdere nødvendigheden og proportionaliteten af en sådan ordre og give berørte aktører muligheden for at tilkendegive deres holdning. Efter en sådan vurdering kan Kommissionen under særlige omstændigheder og via en gennemførelsesretsakt påkræve, at aktøren enten accepterer den prioriterede ordre eller forklarer, hvorfor dette ikke er muligt eller hensigtsmæssigt.

Kommissionens afgørelse skal baseres på objektive oplysninger, der viser, at prioriteringen er nødvendig for at sikre opretholdelsen af vitale samfundsmæssige økonomiske aktiviteter. Afgørelsen skal tage hensyn til den berørte aktørs legitime interesser og tilgængelige oplysninger om omkostninger og indsats. Dertil skal den fastsætte frister for gennemførelsen af den prioriterede ordre samt angive produktet og mængde. Den prioriterede ordre skal være til en fair og rimelig pris.

Hvis en aktør nægter at acceptere den prioriterede ordre, skal vedkommende senest 10 dage efter afgørelsen forelægge Kommissionen en behørig begrundet forklaring. Relevante grunde omfatter aktørens manglende evne til at udføre ordren grundet utilstrækkelig produktionskapacitet eller en alvorlig risiko for særlige vanskeligheder eller økonomiske byrder ved accept. Kommissionen kan vælge at gøre begrundelsen eller dele af den offentlig. Det er i forslaget uklart, om Kommissionen kan udstede bøder til aktøren på baggrund af, hvorvidt Kommissionen finder begrundelsen fyldestgørende.

En aktør, der accepterer en prioriteret ordre, har ikke ansvar for manglende opfyldelse af kontraktlige forpligtelser, der er underlagt lovgivningen i en medlemsstat. Ansvarsfritagelse gælder dog kun i det omfang, bruddet af kontraktlige forpligtelser var nødvendigt for at overholde den nødvendige prioritering. Såfremt en aktør etableret i EU er omfattet af en prioriteret ordre truffet i et tredjeland, skal denne underrette Kommissionen.

Bøder

Ved manglende overholdelse af obligatorisk informationsindsamling eller prioriterede ordrer kan Kommissionen, hvis det skønnes nødvendigt og forholdsmæssigt, pålægge bøder via en afgørelse. Der kan pålægges bøder:

- a) Hvis en aktør eller repræsentativ organisation forsætligt eller groft uagtsomt giver ukorrekte, ufuldstændige eller vildledende oplysninger som svar på informationsanmodning eller undlader at svare inden frist;
- b) Hvis en aktør forsætligt eller groft uagtsomt ikke opfylder forpligtelsen til at underrette om tredjelandsforpligtelse i forhold til prioriterede ordrer eller undlader at forklare, hvorfor vedkommende ikke har accepteret en prioriteret ordre;
- c) Hvis en aktør forsætligt eller groft uagtsomt ikke overholder en forpligtelse om prioriterede ordrer, som aktøren tidligere har accepteret.

Bøder, der pålægges i tilfælde af pkt. a) og b), må ikke overstige 200 000 EUR. Bøder, der oplægges i tilfælde af pkt. c), må ikke overstige 1 pct. af den gennemsnitlige daglige omsætning i det foregående regnskabsår.

Andre foranstaltninger til at sikre tilgængelighed af kriserelevante varer og tjenesteydelser

Såfremt medlemsstaters oprettede strategiske reserver er utilstrækkelige til at opfylde behovene under en nødsituation, kan Kommissionen anbefale medlemsstater at fordele de strategiske reserver på en målrettet måde. Dette skal ske på en måde, hvor forstyrrelser på det indre marked ikke forværres, herunder i geografiske områder, der er særligt berørt, samt i overensstemmelse med principperne om nødvendighed, proportionalitet og solidaritet og ud fra hensyn til den mest effektive anvendelse af reserver med henblik på at bringe nødsituationen til ophør. En sådan anbefaling fra Kommissionen skal ske under hensyntagen til en udtalelse fra den rådgivende gruppe.

Såfremt Kommissionen vurderer, at der er risiko for mangel på kriserelevante varer, kan Kommissionen anbefale, at medlemsstater implementerer specifikke foranstaltninger. Dette for at sikre en effektiv omstrukturering af forsyningskæder og produktionslinjer samt for at anvende eksisterende lagre til at øge tilgængeligheden af kriserelevante varer og tjenesteydelser hurtigst muligt. Foranstaltninger kan indeholde udvidelse, genbrug af eksisterende eller etablering af nye produktionskapaciteter for kriserelevante varer, nye kapaciteter i forbindelse med tjenesteaktiviteter samt fremskyndelse af udstedelsen af tilladelser til kriserelevante varer.

Del V: Indkøb

Under overvågningstilstanden og/eller nødsituationstilstanden kan to eller flere medlemsstater anmode Kommissionen om at iværksætte et indkøb på vegne af dem. Dette med henblik på køb af enten varer og tjenesteydelser af strategisk vigtig betydning, som defineret ved aktivering af overvågningstilstanden, eller af kriserelevante varer og tjenesteydelser, som defineret ved aktivering af nødsituationstilstanden.

Såfremt Kommissionen indvilliger i at foretage indkøb på vegne af medlemsstaterne, udarbejdes et udkast for en rammeaftale, der indgås med de deltagende medlemsstater, og som giver Kommissionen mulighed for at foretage indkøb på deres vegne.

Forud for indkøb af kriserelevante varer og tjenesteydelser under en nødsituation, konsulterer og koordinerer medlemsstaterne og Kommissionen via den rådgivende gruppe. Såfremt indkøb af Kommissionen på vegne af medlemsstater er iværksat, må ordregivende myndigheder i de deltagende lande ikke på anden vis indkøbe varer eller tjenesteydelser omfattet af sådanne indkøb.

Del VI: Afsluttende bestemmelser

Forordningen berører ikke medlemsstaternes forpligtelser med hensyn til behandling af personoplysninger i henhold til databeskyttelsesforordningen samt e-databehandlingsdirektivet.

Forordningen forpligter, at Kommissionen hvert femte år skal præsentere en rapport om instrumentets funktion, heriblandt en evaluering af arbejdet i den rådgivende gruppe.

Forordningen ophæver forordning (EC) 2679/98 ("Jordbærforordningen").

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke taget stilling til Forslaget, som behandles i udvalget for det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse (IMCO).

Europa-Parlamentet udtrykte den 17. februar 2022 ([2021/2043\(INI\)](#)) støtte til oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked, der har til hensigt at styrke modstandsdygtigheden af det indre marked samt sikre den fri bevægelighed for personer, varer og tjenesteydelser ved fremtidige kriser⁷.

I Europa-Parlamentet er Indre Marked og Forbrugerbeskyttelsesudvalget (IMCO) det ledende udvalg på SMEI-forordningen. Andreas Schwab (EPP) er ordfører på sagen.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen vurderer, at målet om et smidigt og uforstyrret europæisk indre marked under en krise ikke kan opfyldes, hvis medlemsstaterne handler hver for sig. Medlemsstaters individuelle tiltag kan i et vist omfang afhjælpe nationale udfordringer forbundet med en krise, men vil samtidig med stor sandsynlighed medføre en forværring af krisen på tværs af Unionen, idet tiltagene vil medføre yderligere begrænsninger for den fri bevægelighed.

Kommissionen vurderer, at eksisterende EU-lovgivning hovedsageligt omfatter den daglige funktion af det indre marked og således ikke dækker krisescenarier. På den baggrund er hensigten med forslaget at sikre en koordineret tilgang til at forudse, forberede og håndtere kriser, der har store konsekvenser på tværs af grænser og som truer det indre markeds funktion, idet forslaget ikke dækker de områder, hvor sektorspecifikke kriseforanstaltninger allerede eksisterer.

Regeringen vurderer på det foreliggende grundlag, at nærhedsprincippet er overholdt.

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0043_EN.html

6. Gældende dansk ret

Der gælder i dansk ret et grundlæggende princip om aftalefrihed. Det betyder, at både fysiske og juridiske personer som udgangspunkt frit kan indgå de aftaler eller kontrakter, de ønsker at indgå, med retligt forpligtende virkning. En undladelse af at opfylde en retligt bindende kontrakt uden gyldig grund kaldes kontraktbrud eller misligholdelse af kontrakten. I sådanne tilfælde vil den berettigede aftalepart typisk kunne gøre misligholdelsesbeføjelser gældende, f.eks. kræve et forholdsmæssigt afslag i vederlaget eller ophævelse af aftalen mv. Hvis den manglende opfyldelse af aftalen medfører et tab for aftaleparten, vil der endvidere normalt kunne rejses et erstatningskrav.

Efter almindelig dansk ret vil der alene i tilfælde, hvor der opstår en uforudsigelig og ekstraordinær situation, som aftaleparten er uden skyld i (force majeure) være tale om, at misligholdelse ikke har konsekvenser. Som eksempel herpå kan nævnes krig eller naturkatastrofer.

Med forslaget etableres en mekanisme hvorefter der – hvis de i forordningen fastsatte betingelser er opfyldt – vil være tale om ansvarsfrihed i tilfælde af manglende opfyldelse af en aftale, hvis en aktør accepterer en prioriteret ordre på bekostning af en anden aftale. I de af forordningen omfattede situationer ændres retstilstanden således.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Kommissionens forslag er fremsat som forordning og vil derfor være umiddelbart gældende ret med bindende virkning.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Da flere af elementerne afhænger af typen af krise, der skal håndteres, er det ikke muligt at angive præcise omkostninger. Den løbende forvaltning af beredskabstilstanden forventes at medføre udgifter på samlet 0,8 mio. kr. årligt, svarende til 1 årsværk. Dertil kan der være udgifter forbundet med oprettelsen af digitale værktøjer, idet Kommissionen kan fastsætte tekniske krav hertil via gennemførelses-retsakter.

Under overvågningstilstanden forventes særligt muligheden for, at Kommissionen kan pålægge et medlemsland at etablere et lager at kunne medføre betydelige omkostninger. Det er ikke muligt at give et præcist estimat, idet det afhænger af, hvilken vare der lagerføres og lagerets type og størrelse, hvilket vil afhænge af den potentielle krises karakter. Dog kan der drages inspiration fra regeringens tidligere erfaringer med etablering af lagre. Det er på den baggrund regeringens forsigtige skøn, at etableringsomkostninger som minimum vil udgøre et tocifret millionbeløb, såfremt et

anvendeligt lager og tilhørende opsætning ikke allerede eksisterer. De samlede omkostninger kan imidlertid potentielt overstige et trecifret millionbeløb, alt efter den konkrete vare. Der er desuden betydelig risiko for begrænset anvendelse af et sådant lager, såfremt den potentielle krise aldrig manifesterer sig. Dertil kan lagerføring potentielt medføre, at prisen på varen presses betydeligt op.

Under en nødsituationstilstand må der forventes betydelig stigning i sagsbehandling, ligesom en række nye forvaltningsmæssige forpligtelser vil gælde, der som minimum vil medføre en omkostning på 1,2 mio. kr. årligt svarende til 1,5 årsværk, mens nødsituationstilstanden er aktiv. Dertil kommer potentielle omkostninger ifm. evt. dertilhørende forpligtelser, hvortil omkostningerne ikke kan estimeres på forhånd.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes at kunne få positive samfundsøkonomiske konsekvenser ved at mindske effekterne af kriser i det indre marked. Under kriser kan forslaget komme samfundet, virksomheder og arbejdstagere til gavn i form af horisontale foranstaltninger, der bidrager til at sikre den fortsatte fri bevægelighed i EU, samt mere målrettede foranstaltninger, der kan bidrage til at sikre forsyningen af strategisk vigtige såvel som kriserelevante varer og tjenesteydelser.

Forslaget vurderes imidlertid også at kunne få negative samfundsøkonomiske konsekvenser, da det indebærer en risiko for, at byrderne og omkostningerne forbundet med foranstaltninger i overvågningstilstanden såvel som i nødsituationstilstanden ikke står mål med de mulige gevinster. Det gælder eksempelvis i forhold til opbyggelsen af strategiske reserver under overvågningstilstanden, der risikerer at bidrage yderligere til eller i værste fald igangsætte u hensigtsmæssig efterspørgselsadfærd blandt virksomheder og forbrugere, ligesom der er en risiko for, at potentielt dyrt indkøbte strategiske reserver aldrig vil komme i anvendelse, såfremt en ventet krise aldrig materialiserer sig og behovet for at anvende reserverne derfor aldrig opstår.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forslaget kan medføre positive erhvervsøkonomiske konsekvenser i form af foranstaltninger, der sikrer den fri bevægelighed af varer, tjenesteydelser og arbejdstagere under kriser, som dermed vil gøre det lettere for virksom-

heder at opretholde deres aktiviteter som normalt. Desuden vil virksomheder, hvis aktiviteter vedrører strategisk vigtige eller kriserelevante varer og tjenesteydelser, kunne opleve større forsyningssikkerhed under kriser.

Forslaget kan medføre negative erhvervsøkonomiske konsekvenser. Der kan være efterlevelseskonsekvenser for udvalgte virksomheder i form af omkostninger forbundet med at efterleve en anmodning om at prioritere ordrer af kriserelevante produkter under en nødsituation. Der kan desuden også være administrative omkostninger forbundet hermed i de tilfælde, hvor en dansk virksomhed pålægges at prioritere en bestemt ordre.

Dertil er det vurderingen, at forslaget potentielt vil medføre administrative omkostninger for danske virksomheder der skal levere information til myndigheder som følge af overvågningsforpligtelserne for nationale myndigheder under overvågningstilstanden samt muligheden for obligatorisk informationsindsamling hos virksomheder under nødsituationstilstanden. Selvom der i førstnævnte tilfælde er tale om frivillig informationsdeling fra virksomheder vil forpligtelsen for nationale myndigheder til at overvåge i praksis betyde, at nogle virksomheder vil blive bedt om at stille informationen til rådighed og dermed opleve administrative omkostninger. Hvilke danske virksomheder der i givet fald vil blive omfattet samt hvilke informationer, de i givet fald ville skulle stilles til rådighed, vil afhænge af den konkrete aktivering af henholdsvis overvågnings- og nødsituationstilstanden.

De ovennævnte potentielle administrative omkostninger for danske virksomheder afhænger af hyppigheden, hvormed de respektive tilstande aktiveres, såvel som den konkrete udformning af den enkelte aktivering, som vil ske gennem udstedelsen af gennemførelsesretsakter. Dermed kan de samlede administrative omkostninger ikke kvantificeres på nuværende tidspunkt. En nærmere kvantificering vil blive foretaget i forbindelse med den eventuelle udstedelse af gennemførelsesretsakter.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Forslaget forventes ikke at have øvrige konsekvenser eller påvirke beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Meddelelsen har været sendt i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist for bemærkninger den 11. oktober 2022. Der er indkommet høringssvar fra Dansk Metal, Fagbevægelsens Hovedorganisation, Dansk Erhverv og Dansk Industri.

Dansk Metal

Behov for at være bedre forberedt til fremtidige kriser

Dansk Metal anerkender behovet for, at EU og dets medlemslande er bedre rustet til at håndtere fremtidige kriser, som kan sætte det indre marked ud af kraft. Coronakrisen viste, at EU's medlemslande ikke havde de nødvendige værktøjer til at reagere på en effektiv og koordineret måde. Dette går ud over forsyningssikkerheden og kan være en hæmsko for vækst og skabelsen af nye arbejdspladser i EU.

Kommissionen foreslår med Single Market Emergency Instrument at etablere en krisestyringsarkitektur med tre faser: beredskabs-, overvågnings- og nødtilstand.

I beredskabstilstanden vil Kommissionen få mulighed for at oprette et koordinerings- og kommunikationsnetværk for at øge beredskabet og koordineringen mellem medlemslandene. Dette er Dansk Metal positive overfor, da det er vigtigt, at EU er bedre forberedt til fremtidige kriser.

I overvågningstilstanden vil medlemslandene i samarbejde med Kommissionen fokusere på at overvåge forsyningskæderne for strategisk vigtige varer og tjenesteydelser samt på at opbygge strategiske reserver på disse områder. Kommissionen vil blandt andet kunne anmode medlemslande om at udarbejde mål for opbygningen af reserver. Hvis ikke disse mål nås af medlemslandene, vil Kommissionen kunne pålægge medlemslandene at opbygge reserver. Dansk Metal kan se fornuftige taktik i dette samarbejde mellem medlemslandene og Kommissionen.

I nødtilstanden ønsker Kommissionen at få beføjelser til at udstede målrettede og bindende anmodninger til virksomheder om at dele informationer om udbuddet af krise-relevante varer. Samtidig ønsker Kommissionen i denne tilstand at kunne kræve, at virksomheder prioriterer visse ordrer over andre med henblik på at sikre, at de strategisk vigtige varer når ud til europæerne. Dansk Metal har noteret sig, at der blandt virksomhederne er bekymringer omkring dette element i planen. Dansk Metal opfordrer til at lytte til bekymringerne med henblik på at sikre balancen mellem virksomhedernes konkurrenceevne og effektiv krisehåndtering.

Afgørende at strejkeretten beskyttes

Kommissionens forslag lægger yderligere op til at fjerne eksisterende lovgivning, der eksplicit beskytter strejkeretten. Samtidig indeholder Kommissionens nye forslag ikke en tilsvarende beskyttelse af strejkeretten.

Den europæiske fagbevægelse, ETUC, har af denne årsag henvendt sig til Europa-Kommissionen med en opfordring til, at den nye lovgivning skal indeholde en beskyttelse af strejkeretten. ETUC's bekymring er, at det nye forslag vil gøre det muligt at sætte strejkeretten ud af kraft i krisesituationer, eller

at en strejke i sig selv kan betragtes som en krisesituation. Dansk Metal opfordrer regeringen til at tage bekymringen alvorligt og til at gå i dialog med europæiske beslutningstagere for at sikre, at strejkeretten ikke undermineres. Det kunne for eksempel sikres ved, at SMEI indeholder en beskyttelse af strejkeretten i lighed med artikel 2 i ”Strawberry Regulation” 2679/98. Strejkeretten er et afgørende element i den danske model, som giver fagbevægelsen styrke til at sikre gode løn- og arbejdsvilkår.

Fagbevægelsens Hovedorganisation

FH støtter forslaget om at sikre, at det indre marked er funktionsdygtigt også i krisetider. FH er dog bekymrede for, at forslaget i sin nuværende form vil føre til en indskrænkning i retten til at strejke eller til at foretage andre kollektive kampskridt som fx blokade.

Forslaget indebærer, at man vil afskaffe den eksisterende forordning 2679/98, fordi den ikke i tilstrækkelig grad anvendes, og fordi informationsudvekslingssystemet er utilstrækkeligt og forældet.

I forslaget til et Single Market Emergency Instrument mangler dog en henvisning til strejkeretten, som den findes i Artikel 2 i forordning 2679/98. I forslagets indledende bemærkninger nr. 36 står der, at forordningen skal respektere Chartret for grundlæggende rettigheder, og der henvises blandt andet specifikt til chartrets artikel 26 om retten til kollektive forhandlinger og kollektive tiltag.

FH vil kraftigt opfordre til, at forslaget justeres, så respekten for retten til kollektive forhandlinger og kollektive kampskridt skrives ind i selve lovteksten. I den gældende forordning 2679/98, står følgende i artikel 2: ”Denne forordning må under ingen omstændigheder fortolkes, så den griber ind i udøvelsen af de grundlæggende rettigheder som anerkendt i medlemsstaterne, herunder retten eller friheden til at strejke. Disse rettigheder kan desuden omfatte retten eller friheden til at træffe andre foranstaltninger, der hører ind under særlige arbejdsmarkedsordninger i medlemsstaterne”.

En lovlig strejke og andre kollektive kampskridt må aldrig blive betragtet som en krise i henhold til Single Market Emergency Instrument. Det bør fremgå klart af forslaget, at en strejke og andre foranstaltninger, der hører ind under særlige arbejdsmarkedsordninger i medlemsstaterne ikke kan betragtes som en exceptionel, uventet og pludselig begivenhed, jf. artikel 3.

Dansk Erhverv

Dansk Erhverv er stærke fortalere for EU's Indre Marked. Dette gælder både den nødvendige fortsatte udvikling af det indre marked og naturligvis implementeringen og håndhævelsen af de regler, som er besluttet for det indre marked. Derfor støtter Dansk Erhverv også at det i krisesituationer kan sikres at det indre marked opretholdes og dermed også intentionerne bag Kommissionens forslag om et Single Market Emergency Instrument (SMEI).

Det værende sagt, så er det afgørende at instrumentet fokuserer på at kunne løse de midlertidige kriser, der måtte opstå og medføre problemer for det indre markedes integritet. Instrumentet bør ikke være bredt, generelt eller længerevarende og bør ikke adressere bredere industripolitiske forhold, men fokusere på veldefinerede krisers implikationer for det indre marked. Det er i den sammenhæng afgørende at der tilvejebringes en klar definition på, hvad der konkret konstituerer en krise – så instrumentet kun bruges, når det er konkret nødvendigt. SMEI bør fokusere på krisehåndtering i det indre marked – ikke industripolitiske ambitioner og konkurrenceevne, grønne ambitioner og digital omstilling. De emner er vigtige og forhandles allerede i anden sammenhæng. Derfor bør de ikke blandes ind i det, der efter Dansk Erhvervs opfattelse skal være et målrettet instrument til krisehåndtering. Der skal naturligvis koordineres mellem de forskellige indsatsområder, men SMEI bør være et fokuseret instrument.

Det er af afgørende vigtighed at informationer som måtte ønskes fra virksomheder før, under eller efter en krise udleveres på frivillig basis og at der ikke implementeres en generel obligatorisk informationspligt for en række sektorer, som skaber administrative byrder. Læringen fra både Covid-19-krisen og Ruslands invasion af Ukraine er, at virksomhederne gør alt hvad de kan for at hjælpe i situationen og ofte går videre end de krav, der stilles fra offentlig side. Derfor er det naturligvis også helt disproportionalt at foreslå ekspropriering/tvangsnationalisering af virksomheder eller deres produktionsapparat.

Ud over de konkrete fordele og ulemper, der er ved at gennemføre det konkrete forslag, så er Dansk Erhverv overordnet set bekymrede ved at sætte et særligt system i effekt, som grundlæggende fokuserer på at sikre de rettigheder og regler, som allerede gælder i det indre marked og som Kommissionen i alt for ringe grad håndhæver. Det er almindeligt kendt, at det er medlemsstaterne, der er udfordringen i forhold til at sikre et åbent og velfungerende indre marked. Når man lægger så megen beslutningsmagt hos medlemsstaterne, så er det af afgørende vigtighed, at dette forslag ikke skaber den forståelse hos medlemsstaterne, at man frit kan begrænse eksempelvis den frie bevægelighed af tjenester og varer – så længe det ikke adresseres i dette forslag. Reglerne for det indre marked bør gælde altid – inden i og uden for kriser.

Set i lyset af at problemerne med barrierer i det indre marked stort set altid skyldes medlemsstaterne synes det endvidere disproportionalt og misforstået,

at det er virksomhederne, der skal kunne pålægges administrative byrder og bøder.

Dansk Industri

DI bakker op om det oprindelige formål for SMEI, nemlig at sikre det indre markeds fire friheder – selv i tilfælde af akutte kriser. DI ser derimod med bekymring på, at udspillet målsætning er blevet udvidet til også at ”forhindre mangel på kriserelevante varer og tjenesteydelser”. Dette skyldes i særdeleshed, at Kommissionen i bestræbelsen af dette udvidede mål lægger op til flere vidtrækkende beføjelser, der både indebærer informationskrav til og direkte indblanding i europæiske virksomheders drift, forsyningskæder og ordreboøger. DI er også kritiske over for governance-strukturen af værktøjet, samt de endnu uklare retningslinjer for, hvornår Kommissionen vurderer, at en ”krise” finder sted, hvordan listen af kriserelevante produkter og services udformes, samt gennemsigtheden af disse processer.

DI ser positivt på de artikler, der søger at fremme det indre markeds funktionsdygtighed i kriseperioder, herunder artikel 16 og 17. DI ser også positivt på de foreslåede tiltag for øget administrativ samarbejde og informationsudveksling mellem medlemsstater og Kommissionen samt deling af rettidig og nøjagtig information med virksomheder og borgere (art. 19-22). Endelig mener DI, at artikel 26 og de dertilhørende ændringsforslag til 19 separate stykker lovgivning indeholder positive tiltag, om end DI stadig er i gang med at analysere sidstnævnte på mere detaljeret vis.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Medlemslandene har generelt taget positivt imod forslagets intention om at sikre et mere robust indre marked til at modstå fremtidige kriser. Der er dog samtidig flere medlemslande der bemærker, at forslagets oprindelige hensigt er at tage ved lære af covid-19-pandemien og beskytte de fire friheder, hvorfor der blandt nogle medlemslande er en vis bekymring om forslagets proportionalitet, og om hvorvidt forslagets administrative omkostninger står mål med dets målsætninger.

Forslaget har været en prioriteret sag under det svenske formandskab, hvor forhandlingerne har taget udgangspunkt i en ambitiøs tidsplan, hvor formandskabet arbejder for at opnå mandat til forhandling med Europa-Parlamentet i COREPER i juni 2023.

Der tegner sig en bred skepsis overfor flere af forslagets foranstaltninger, herunder strategiske reserver, obligatoriske informationsanmodninger, prioriterede ordrer samt muligheden for at pålægge bøder. Derudover ser flere lande et generelt behov for større inddragelse af medlemsstater samt beskyttelse af nationale kompetencer og beføjelser.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter overordnet ambitionen om etablering af en fælles ramme til at sikre det indre markedes funktions- og modstandsdygtighed. Regeringen støtter i den sammenhæng særligt tiltag målrettet sikring af, at det indre marked fortsat fungerer i en krisesituation.

Generelt finder regeringen det vigtigt, at udformningen af den fælles ramme anerkender og tager højde for den velvilje, omstillingsparathed og fleksibilitet, som danske virksomheder har udvist i forbindelse med tidligere kriser, herunder covid-19-pandemien.

Regeringen finder, at forslagets foranstaltninger skal benyttes proportionelt, hvor man sikrer, at medlemsstater såvel som økonomiske aktører ikke udsættes for unødige krav i efterlevelsen.

Regeringen støtter en horisontal tilgang, hvor anvendelsesområdet for retningslinjer og foranstaltninger gælder på tværs af økonomien. Samtidig bør instrumentet fokusere på at håndtere akutte og midlertidige kriser og konsekvenserne heraf for det indre marked frem for udfordringer af mere strukturel karakter. Endvidere skal forslaget respektere nationale kompetencer og krisestyingshensyn, herunder på forsvars- og sikkerhedsområdet, samt tage hensyn til virksomheders grundlæggende interesser. Forslaget bør ikke skabe overlap med allerede eksisterende sektorspecifikke nødforanstaltninger. Regeringen ser derfor et behov for større klarhed og afgrænsning i forslagets centrale begreber og definitioner samt hvilke beføjelser, Kommissionen gives.

Regeringen finder det generelt vigtigt, at aktivering af forslagets forskellige tilstande samt anvendelsen af foranstaltninger sker på baggrund af på forhånd fastsatte kriterier, fyldestgørende dokumentation og en transparent proces, hvor medlemsstater inddrages rettidigt. Regeringen støtter grundlæggende, at der skelnes mellem forskellige tilstande alt efter situationen. Der bør sikres proportionalitet mellem foranstaltninger og den givne situation.

For så vidt angår beredskabstilstanden finder regeringen det positivt, at forslaget lægger op til, at medlemsstater og Kommissionen i fællesskab etablerer kriseprotokoller, der sikrer, at myndigheder på tværs af medlemsstater er forberedte på fremtidige kriser. Samtidig er det vigtigt at sikre proportionalitet i forberedelsen, synergier til allerede eksisterende beredskabsforanstaltninger samt klare opdelinger af nationale og fælleskompetencer. Regeringen finder, at der skal være klare rammer for, hvornår medlemsstater skal oplyse om en potentiel krise, idet en sådan oplysningspligt bør være afgrænset til særlige og klare tilfælde.

For så vidt angår overvågningstilstanden finder regeringen, at overvågning af værdikæder bør begrænses til væsentlige oplysninger og tilrettelægges effektivt og hensigtsmæssigt for myndigheder og virksomheder.

Regeringen forholder sig generelt skeptisk til forslaget til tilgang til strategiske reserver. Regeringen finder, at det ikke skal være muligt for Kommissionen at pålægge en medlemsstat at opbygge en vis kapacitet i nationale lagre. Samarbejde om lagre i forbindelse med en potentiel krise bør generelt begrænses til videndeling og erfaringsudveksling, idet regeringen ser positivt på deling af information om nationale lagre under hensyntagen til relevante forhold, såsom fortrolighed og sikkerhedshensyn. Dertil ser regeringen behov for klarhed omkring de bredere konsekvenser, som opbygningen af reserver potentielt medfører på markedspriser og konkurrencesituationen. Regeringen ser desuden et behov for klarhed omkring Kommissionens mulighed for at anbefale medlemsstater at fordele reserver samt håndteringen af opbyggede reserver ved tilbagevenden til ikke-krisetid.

For så vidt angår nødsituationstilstanden finder regeringen det generelt vigtigt at sikre integriteten af det indre marked under kriser og støtter derfor op om klare retningslinjer for medlemsstaternes muligheder for at indføre nationale restriktioner på den fri bevægelighed. Regeringen ser generelt positivt på, at fælles og effektive notifikationsprocedurer for varer og tjenester indgår i håndteringen af kriser, idet der samtidig bør sikres tilstrækkeligt nationalt handlerum til at indføre nationale tiltag i særlige tilfælde. Regeringen finder, at der skal sikres synergier mellem forslaget til notifikationsprocedurer og eksisterende notifikationsprocedurer.

Regeringen mener generelt, at fordelene ved informationsindsamling under nødsituationstilstand skal kunne stå mål med de krav og omkostninger, aktørerne pålægges, samt at proceduren for at imødekomme informationsindsamlingen skal være klar og forudsigelig. Endvidere ser regeringen gerne, at de anmodede oplysninger begrænses til væsentlige oplysninger for den pågældende situation. Endelig mener regeringen, at der skal sikres overensstemmelse med den kommende dataforordning, hvori offentlige myndigheder forventes at kunne få adgang til virksomhedsdata i forbindelse med ekstraordinære behov, så dobbeltindberetning undgås. I forlængelse heraf er regeringen skeptisk overfor, at information alene tilgår Kommissionen.

Regeringen finder det positivt, at forslaget sikrer oprettelsen af nødprocedurer for relevant harmoniseret produktlovgivning, samt at disse kræver særskilt aktivering. Regeringen finder det vigtigt, at listen af omfattet lovgivning er udtømmende.

Regeringen finder forslaget om, at virksomheder under nødsituationstilstanden kan blive pålagt at prioritere ordrer eller behørigt begrunde, hvorfor det ikke er muligt, særligt indgribende. Det bør kun være muligt at pålægge en virksomhed at prioritere ordrer i det omfang, at den økonomiske operatør selv accepterer en sådan forpligtelse, og det anføres, at manglende accept af pålægget ikke skal begrundes. Endvidere er det vigtigt, at der sker tilstrækkelig involvering af medlemslandet, hvori den økonomiske operatør er placeret, samt at prioriterede ordrer yder et væsentligt bidrag til håndteringen af en krise. Endelig finder regeringen, at der af hensyn til bl.a. de nedprioriterede aftaleparter, som afskæres fra misligholdelsesbeføjelser, bør anlægges strenge betingelser for, hvornår og hvordan dette værktøj kan anvendes, herunder at ordren yder et væsentligt bidrag til håndtering af en krise. Dertil vurderes der behov for yderligere klarhed omkring anvendelsen af foranstaltningen samt konsekvenserne i tilfælde af virksomheders forpligtelser i tredjelande samt kriterierne for vurderingen om, hvorvidt en virksomhed har behørigt forklaret, at en ordre ikke prioriteres. Regeringen finder, at Kommissionen ikke skal kunne anbefale medlemsstater at udvide, omlægge eller etablere produktionskapacitet.

Regeringen finder, at sanktioner og bøder bør være proportionale og tage højde for, hvorvidt der er tale om bevidst omgåelse af pålagte forpligtelser. Regeringen støtter muligheden for, at en gruppe af medlemslande kan give Kommissionen mandat til at foretage fælles indkøb af strategisk vigtige eller kriserelevante produkter og tjenesteydelser. Regeringen ser i udgangspunktet gerne, at der skal være tale om en større gruppe af medlemsstater, og finder det vigtigt, at fælles indkøb ikke giver særlig adgang til finansiering fra EU-budgettet.

Afslutningsvis finder regeringen, at det bør sikres, at forslagets ophævelse af "Jordbærfordningen" (2679/98) ikke fører til en forringelse af retten til at strejke.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 23. september 2022.

Kommissionens Omnibusforslag tilknyttet SMEI:

a. Kommissionens forslag til SMEI Omnibus-forordning

KOM(2022) 461

Opdateret notat. Ændringer er markeret med streg i marginen.

1. Resumé

Kommissionen fremsatte den 19. september 2022 et forslag til Omnibus-forordning for nødinstrumentet for det indre marked. Forslaget udgør én af to såkaldte omnibus-forslag, der supplerer Kommissionens forslag til forordning om et nødinstrument for det indre marked.

Forslaget fastsætter foranstaltninger til at lette forsyningen og tilgængeligheden af kriserelevante varer i forbindelse med en nødsituation på det indre marked ved at indføre en række ændringer i fem forordninger for så vidt angår overensstemmelsesvurderinger, vedtagelse af fælles tekniske specifikation og markedsovervågning.

Det forventes, at forslaget kan have lovgivningsmæssige, statsfinansielle, erhvervsøkonomiske og samfundsøkonomiske konsekvenser

Regeringen finder det positivt, at forslaget sikrer oprettelsen af hasteprocedurer for relevant harmoniseret produktlovgivning samt at disse kræver særskilt aktivering.

2. Baggrund

Kommissionen fremsatte den 19. september 2022 et forslag til forordning om fastsættelse af foranstaltninger til at lette forsyningen og tilgængeligheden af kriserelevante varer i forbindelse med en nødsituation på det indre marked og om ændring af forordning (EU) 2016/424, forordning (EU) 2016/425, forordning (EU) 2016/426, forordning (EU) 2019/1009 og forordning (EU) 305/2011. Forslaget er modtaget i dansk sprogversion den 18. november 2022.

Forslaget udgør den ene af to såkaldte omnibus-forslag⁸, der supplerer Kommissionens forslag til forordning om et nødinstrument for det indre marked⁹.

Forslaget om et nødinstrument for det indre marked kommer som opfølgning på Kommissionens opdaterede industristrategi fra maj 2021¹⁰, der annoncerede lanceringen af et nødinstrument for det indre marked til at sikre den frie

⁸ Omnibus-direktivet: KOM(2022) 462

⁹ KOM(2022) 459

¹⁰ KOM(2021) 350

bevægelighed af personer, varer og tjenesteydelser samt transparens og koordination i kriseperioder.

Forud herfor opfordrede Det Europæiske Råd i oktober 2020 Kommissionen til, at man i kølvandet af covid-19 krisen undersøgte potentielle svagheder i det indre marked samt fremlagde en række lærings- og forbedringspunkter¹¹. Endvidere skal forslaget ses i sammenhæng med en række sektorspecifikke nødinstrumenter – heriblandt forordningen for halvledere ("Chips Act")¹², forsyning af kriserelevante medicinske foranstaltninger ("HERA")¹³ samt muligvis forslaget om kritiske råstoffer ("Critical Raw Materials Act"), der ventes lanceret i 2023.

Forslaget er fremsat med hjemmel i artikel 114 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsområde og skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Forslaget har til formål at fremme en hurtig tilvejebringelse af kriserelevante varer til markedet under en indre markedsnødsituation. Til dette formål ændrer forslaget i fem forordninger inden for den harmoniserede produktlovgivning. Konkret tilføjes i hver forordning et nyt kapitel om nødprocedurer, der rummer foranstaltninger vedrørende:

- Prioritering af overensstemmelsesvurderinger af kriserelevante varer
- Undtagelser fra proceduren for overensstemmelsesvurderinger
- Formodning om overensstemmelse baseret på nationale og internationale standarder
- Vedtagelse af ikke-obligatoriske og obligatoriske fælles specifikationer
- Markedsovervågningsaktiviteter og gensidig bistand mellem myndigheder

Foranstaltningerne kan aktiveres ved brug af gennemførelsesretsakt i henhold til forordningen om nødinstrument for det indre marked (SMEI-forordningen), hvis nødsituationstilstanden i SMEI-forordningen er aktiveret. Denne gennemførelsesretsakt skal angive, hvilke kriserelevante varer og nødprocedurer, der er omfattet af aktiveringen, årsagerne til en sådan aktivering og dens proportionalitet samt varigheden af en sådan aktivering. Således kan foranstaltningerne i de enkelte forordninger kun finde anvendelse, hvis varerne omfattet af den pågældende produktlovgivning er identificeret som kriserelevante varer i gennemførelsesretsakten.

¹¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/45910/021020-euco-final-conclusions.pdf>

¹² KOM(2022) 46

¹³ KOM(2021) 557

De fem forordninger, hvori de målrettede tilpasninger foretages, er:

- Forordning (EU) 2016/424 ("Tovbaneanlæg til personbefordring")
- Forordning (EU) 2016/425 ("Personlige værnemidler")
- Forordning (EU) 2016/426 ("Gasapparater")
- Forordning (EU) 2019/1009 ("EU-gødningsprodukter")
- Forordning (EU) 305/2011 ("Byggevarer")

For hver forordning beskrives hvilke målrettede tilpasninger, der finder sted. Der er tale om forholdsvis identiske tilpasninger på tværs af forordningerne med enkelt variationer for så vidt angår genstandsområde samt enkelte krav.

Prioritering af overensstemmelsesvurderinger af kriserelevante varer

De bemyndigede organer skal prioritetsbehandle alle ansøgninger om overensstemmelsesvurdering for varer, der er udpeget som kriserelevante.

Prioriteringen af ansøgninger om overensstemmelsesvurdering må ikke medføre ekstraomkostninger for de fabrikanter, der har indgivet ansøgningerne. De bemyndigede organer skal gøre deres bedste for at øge deres testkapacitet for varer, der er udpeget som kriserelevante varer, og som de er notificeret for.

Undtagelser fra overensstemmelsesvurderingsprocedurerne med obligatorisk inddragelse af et bemyndiget organ

Enhver kompetent national myndighed kan efter behørigt begrundet anmodning give tilladelse til, at en specifik kriserelevant vare, for hvilken overensstemmelsesvurderingsprocedurerne ikke er blevet udført af et bemyndiget organ, men hvor det kan påvises at varen overholder alle relevante væsentlige krav, bringes i omsætning.

Fabrikanten skal på eget ansvar erklære, at den pågældende vare er i overensstemmelse med alle gældende væsentlige krav og er ansvarlig for gennemførelsen af alle overensstemmelsesvurderingsprocedurer anvist af den nationale kompetente myndighed. Fabrikanten skal endvidere træffe alle rimelige foranstaltninger for at sikre, at varen ikke forlader den medlemsstat, der har udstedt tilladelsen, idet varen ikke må være omfattet af den frie bevægelighed. Varen må heller ikke bære CE-mærkningen.

Enhver godkendelse udstedt af en national kompetent myndighed skal indeholde de betingelser og krav, der skal være opfyldt, for at bringe varen i omsætning. Den nationale kompetente myndighed kan, hvor det er relevant, ændre betingelserne for at bringe varen i omsætning, også efter ophævelsen eller udløbet af nødsituationstilstanden. Endvidere er de pågældende nationale markedsovervågningsmyndigheder berettiget til at træffe korrigerende foranstaltninger på nationalt plan.

Medlemsstater skal underrette Kommissionen og øvrige medlemsstater om enhver beslutning, der resulterer i omsætningen af den pågældende vare.

Formodning om overensstemmelse på grundlag af nationale og internationale standarder

I visse situationer skal medlemsstater gøre alt for at sikre, at nationale kompetente myndigheder anser varer, der er i overensstemmelse med relevante internationale standarder eller gældende nationale standarder, som sikrer et tilstrækkeligt sikkerhedsniveau, for at opfylde kravene i den pågældende produktlovgivning. Disse situationer er:

- (a) Hvor der ikke er offentliggjort nogen referencer for harmoniserede standarder, der dækker de relevante krav, eller
- (b) Hvor alvorlige forstyrrelser i det indre markeds funktion, som blev taget i betragtning ved aktiveringen af nødsituationstilstanden, i væsentlig grad begrænser fabrikanternes mulighed for at gøre brug af allerede offentliggjorte harmoniserede standarder, der dækker de relevante krav.

Vedtagelse af fælles specifikationer som grundlag for formodning om overensstemmelse

Hvis der ikke er offentliggjort nogen referencer til harmoniserede standarder, der dækker de relevante væsentlige krav, eller hvor alvorlige forstyrrelser i det indre markeds funktion, der har ført til aktiveringen af nødsituationstilstanden, i væsentlig grad har begrænset fabrikanternes mulighed for at gøre brug af relevante harmoniserede standarder, tillægges Kommissionen beføjelser til at vedtage gennemførelsesretsakter om fastlæggelse af fælles specifikationer for de pågældende kriserelevante varer. Gennemførelsesretsakterne vil være gældende for varer, der er sat i omsætning senest sidste dag i det tidsrum, nødsituationstilstanden er aktiveret i.

Efter ophævelse eller udløb af gennemførelsesretsakten og nødsituationstilstanden anses kriserelevante varer, der er markedsført og i overensstemmelse med de pågældende fælles specifikationer, for at leve op til kravene i den pågældende produktlovgivning, medmindre der er tilstrækkelig grund til at antage, at varerne udgør en risiko for personers sundhed og sikkerhed.

I særlige, behørigt begrundede tilfælde tillægges Kommissionen beføjelse til at vedtage gennemførelsesretsakter, der fastlægger obligatoriske fælles specifikationer for de pågældende kriserelevante varer.

Markedsovervågningsaktiviteter og gensidig bistand mellem myndigheder

Medlemsstaterne skal arbejde for at bistå andre markedsovervågningsmyndigheder under nødsituationstilstanden, herunder mobilisering og udsendelse af eksperthold til midlertidig forstærkning af markedsovervågningsmyndighedernes personale, der anmoder om bistand, eller logistisk støtte såsom styrkelse af testkapaciteten af varer udpeget som kriserelevante varer.

Medlemsstaterne skal prioritere markedsovervågningsaktiviteterne og gensidig bistand blandt myndighederne for varer, udpeget som kriserelevante varer.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet udtrykte den 17. februar 2022 ([2021/2043\(INI\)](#)) støtte til oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked, der har til hensigt at styrke modstandsdygtigheden af det indre marked samt sikre den fri bevægelighed for personer, varer og tjenesteydelser ved fremtidige kriser¹⁴.

I Europa-Parlamentet er Indre Marked og Forbrugerbeskyttelsesudvalget (IMCO) det ledende udvalg på SMEI-forordningen. Andreas Schwab (EPP) er ordfører på sagen.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen vurderer, at forslagets mål om at lave en række målrettede tilpasninger til harmoniseret lovgivning ved en række sektorspecifikke EU-lovgivninger ikke giver mulighed for, at medlemsstaterne selvstændigt kan vedtage kriserelevante foranstaltninger til fravigelse fra harmoniseret lovgivning. Hertil vurderer Kommissionen, at sådanne målrettede tilpasninger kun kan foretages på EU-niveau.

Regeringen vurderer på det foreliggende grundlag, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

- Bekendtgørelse nr. 25517 af 14. december 2021 om indretning m.v. af tovbaneanlæg.
- Bekendtgørelse nr. 210 af 14. marts 2018 om indretning m.v. af personlige værnemidler.
- Bekendtgørelse nr. 239 af 23. marts 2018 om sikkerhed for gasmateriel.
- Bekendtgørelse nr. 1135 af 9. juli 2022 om gødning og jordforbedringsmidler m.v.
- Lov om gødning og jordforbedringsmidler m.v., jf. lbk nr. 16 af 4. januar 2017, som ændret ved lov nr. 416 af 5. april 2022.
- Lovbekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016 med senere ændringer.
- Bekendtgørelse nr. 1465 af 28. juni 2021 om markedsføring, salg og markedskontrol af byggevarer.
- Bekendtgørelse nr. 1007 af 29. juni 2016 om markedsføring og salg af byggevarer i kontakt med drikkevand.

¹⁴ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0043_EN.html

- Bekendtgørelse nr. 1420 af 4. december 2017 om DANAK's opgaver vedrørende notificerede organer, der fører 3. partskontrol med byggevarer og tekniske vurderingsorganer.
- Bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygningsreglement 2018 (BR18).
- Bekendtgørelse nr. 673 af 1. juli 2019 om certificeringsordning for transportable konstruktioner.
- Bekendtgørelse nr. 1277 af 6. juni 2021 om det europæiske og nordiske miljømærke.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forordningen vil have direkte virkning og vil derfor ikke have lovgivningsmæssige konsekvenser. Der kan dog være behov for tilpasninger i relevante bekendtgørelser.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget kan indebære statsfinansielle konsekvenser i det omfang, at hasteprocedurerne i de enkelte forordninger tages i brug i forbindelse med aktivering af nødsituationstilstanden. Dette som følge af øget sagsmængde for relevante myndigheder for så vidt angår særligt overensstemmelsesvurderinger og øgede markedsovervågningsforpligtelser. Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes at kunne få positive samfundsøkonomiske konsekvenser i forbindelse med håndteringen af kriser. Strømlining af hasteprocedurer på tværs af harmoniseret produktlovgivning kan bidrage til at lette tilgængeligheden af kriserelevante varer under kriser til gavn for samfundet og økonomien.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forslaget kan medføre positive erhvervsøkonomiske konsekvenser, idet hasteprocedurerne kan sikre og forbedre forsyningen af kriserelevante varer under kriser, hvilket vil gøre det lettere for virksomheder at opretholde deres aktiviteter. Forslaget kan medføre negative erhvervsøkonomiske konsekvenser for de involverede bemyndigede organer i forbindelse med prioriteret behandling af ansøgninger om overensstemmelsesvurdering, idet prioriteringen ikke må føre til ekstraomkostninger for ansøgeren og organerne skal gøre deres bedste for at øge deres testkapaciteter.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Forslaget om, at Kommissionen under aktiveringen af nødsituationen kan udarbejde fælles specifikationer, herunder obligatoriske såvel som ikke-obligatoriske, indebærer en risiko for den almindelige praksis og procedure for standardområdet. Det kan ikke udelukkes, at en hurtigere overensstemmelsesvurderingsprocedure og vedtagelse af særlige fælles tekniske specifikationer kan have negative konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Der henvises til Grund- og Nærhedsnotatet for ”*Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentet og Rådets forordning om oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked (SMEI)*”.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det svenske formandskab har valgt at prioritere forhandlingerne af selve SMEI-forordningen, hvorfor drøftelserne af Omnibus-forslagene generelt er mindre fremskredne. Formandskabet arbejder mod en generel indstilling på SMEI-forordningen på COREPER i juni 2023, hvor det på nuværende tidspunkt ikke er bekræftet om de to Omnibus-forslag også vil indgå.

Flere medlemslande har udtrykt eftertænksomhed i forhold til, at kriserelevante varer ikke må cirkulere frit i det indre marked, såfremt tilladelsen til at markedsføre varen er udstedt af myndigheder via den foreslåede undtagelse fra de almindelige procedurer for overensstemmelsesvurderinger. Bekymringen går særligt på, om dette kan risikere at fragmentere det indre marked og dermed virke kontraproduktivt i forhold til generelle formål om at øge tilgængeligheden af kriserelevante varer. Derudover tegner der sig en bred skepsis hos flere medlemslande over for at give Kommissionen mulighed for at vedtage obligatoriske fælles specifikationer.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen finder det positivt, at forslaget sikrer oprettelsen af hasteprocedurer for relevant harmoniseret produktlovgivning samt at disse kræver særskilt aktivering. Regeringen finder det vigtigt, at listen af omfattet lovgivning er udtømmende.

Regeringen ser generelt positivt på prioriteringen af overensstemmelsesvurderinger for kriserelevante varer, idet det kan fremskynde tilvejebringelsen af disse varer. Samtidig anerkender regeringen, at det potentielt kan medføre øgede omkostninger og give anledning til usikkerheder i forhold til kontraktuelle forpligtelser. Derfor finder regeringen det vigtigt, at rammerne er klare og gennemskuelige med henblik på at undgå unødige byrder i efterlevelsen.

Regeringen anerkender, at det i særlige tilfælde kan være legitimt at gøre undtagelse fra krav om involvering af et bemyndiget organ og i stedet benytte nationale myndighedsgodkendelser. Muligheden bør dog så vidt muligt begrænses til tilfælde, hvor prioriteringen af overensstemmelsesvurderinger er utilstrækkelig. Dertil skal kvaliteten i myndighedernes vurderinger sikres. Regeringen finder det centralt, at kriserelevante varer godkendt af myndigheder kan cirkulere på hele det europæiske marked med henblik på at undgå fragmentering af det indre marked under kriser. Samtidig er det vigtigt for regeringen, at beskyttelsesniveauet så vidt muligt ikke svækkes, hvorfor muligheden for at håndhæve dette ikke skal kompromitteres.

Regeringen finder generelt, at det etablerede standardiseringssystem har vist sig både effektivt og fleksibelt under kriser. Regeringen finder, at der i tilfælde hvor harmoniserede standarder ikke kan anvendes, bør prioriteres andre anvendelige standarder. Regeringen anerkender imidlertid, at der kan opstå situationer, hvor vedtagelsen af fælles specifikationer kan være legitim. Samtidig er det vigtigt for regeringen, at fælles specifikationer kun udvikles i strengt nødvendige og behørigt begrundede tilfælde, via en fleksibel og effektiv procedure. Det bør dertil være klarhed omkring, hvordan man efter endt nødsituationstilstand håndterer varer, der er markedsført efter fælles specifikationer. Endeligt finder regeringen, at obligatoriske fælles specifikationer er særligt indgribende og ikke skal kunne finde anvendelse.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

SMEI forslaget blev forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 23. september 2022.

Kommissionens Omnibusforslag tilknyttet SMEI: b. Kommissionens forslag til SMEI Omnibus-direktiv

KOM(2022) 462

Opdateret notat. Ændringer er markeret med streg i marginen.

1. Resumé

Kommissionen fremsatte den 19. september 2022 et forslag til Omnibus-direktiv for nødinstrumentet for det indre marked. Forslaget udgør én af to såkaldte omnibus-forslag, der supplerer Kommissionens forslag til forordning om et nødinstrument for det indre marked.

Forslaget fastsætter foranstaltninger til at lette forsyningen og tilgængeligheden af kriserelevante varer i forbindelse med en nødsituation på det indre marked ved at indføre en række ændringer i 14 direktiver for så vidt angår overensstemmelsesvurderinger, vedtagelse af fælles tekniske specifikationer og markedsovervågning.

Det forventes, at forslaget kan have lovgivningsmæssige, statsfinansielle, erhvervsøkonomiske og samfundsøkonomiske konsekvenser

Regeringen finder det positivt, at forslaget sikrer oprettelsen af hasteprocedurer for relevant harmoniseret produktlovgivning samt at disse kræver særskilt aktivering.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen ("Kommissionen") fremsatte den 19. september 2022 et forslag til direktiv om ændring af direktiv 2000/14/EF, 2006/42/EF, 2010/35/EU, 2013/29/EU, 2014/28/EU, 2014/29/EU, 2014/30/EU, 2014/31/EU, 2014/32/EU, 2014/33/EU, 2014/34/EU, 2014/35/EU, 2014/53/EU og 2014/68/EU og indførelse af hasteprocedurer for overensstemmelsesvurdering, vedtagelse af fælles specifikationer og markedsovervågning i forbindelse med en nødsituation på det indre marked. Forslaget er modtaget i dansk sprogversion den 18. november 2022.

Forslaget udgør den ene af to såkaldte omnibus-forslag¹⁵, der supplerer Kommissionens forslag til forordning om et nødinstrument for det indre marked¹⁶.

Forslaget om et nødinstrument for det indre marked kommer som opfølgning på Kommissionens opdaterede industristrategi fra maj 2021¹⁷, der annoncerede lanceringen af et nødinstrument for det indre marked til at sikre den frie

¹⁵ Omnibus-direktivet: KOM(2022) 462

¹⁶ KOM(2022) 459

¹⁷ KOM(2021) 350

bevægelighed af personer, varer og tjenesteydelser samt transparens og koordination i kriseperioder.

Forud herfor opfordrede Det Europæiske Råd i oktober 2020 Kommissionen til, at man i kølvandet af covid-19 krisen undersøgte potentielle svagheder i det indre marked samt fremlagde en række lærings- og forbedringspunkter¹⁸. Endvidere skal forslaget ses i sammenhæng med en række sektorspecifikke nødinstrumenter – heriblandt forordningen for halvledere ("Chips Act")¹⁹, forsyning af kriserelevante medicinske foranstaltninger ("HERA")²⁰ samt muligvis forslaget om kritiske råstoffer ("Critical Raw Materials Act"), der ventes lanceret i 2023.

Forslaget er fremsat med hjemmel i artikel 114 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsområde og skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Forslaget har til formål at fremme en hurtig tilvejebringelse af kriserelevante varer til markedet under en indre markedsnødsituation. Til dette formål ændrer forslaget i 14 relevante direktiver inden for den harmoniserede produktlovgivning. Konkret tilføjes i hvert direktiv et nyt kapitel om nødprocedurer, der rummer foranstaltninger vedrørende:

- Prioritering af overensstemmelsesvurderinger af kriserelevante varer
- Undtagelser fra proceduren for overensstemmelsesvurderinger
- Formodning om overensstemmelse baseret på nationale og internationale standarder
- Vedtagelse af ikke-obligatoriske og obligatoriske fælles specifikationer
- Markedsovervågningsaktiviteter og gensidig bistand mellem myndigheder

Foranstaltningerne kan aktiveres ved brug af gennemførelsesretsakt i henhold til forordningen om nødinstrument for det indre marked (SMEI-forordningen), hvis nødsituationstilstanden i SMEI-forordningen er aktiveret. Denne gennemførelsesretsakt skal angive, hvilke kriserelevante varer og nødprocedurer, der er omfattet af aktiveringen, årsagerne til en sådan aktivering og dens proportionalitet samt varigheden af en sådan aktivering. Således kan foranstaltningerne i de enkelte direktiver kun finde anvendelse, hvis varerne omfattet af den pågældende produktlovgivning er identificeret som kriserelevante varer i gennemførelsesretsakten.

¹⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/45910/021020-euco-final-conclusions.pdf>

¹⁹ KOM(2022) 46

²⁰ KOM(2021) 557

De 14 direktiver, hvori de målrettede tilpasninger foretages, er:

- Direktiv 2000/14/EC ("Støjemission fra maskiner til udendørs brug")
- Direktiv 2006/42/EC ("Maskindirektivet")
- Direktiv 2010/35/EU ("Transportabelt trykbærende udstyr")
- Direktiv 2013/29/EU ("Pyrotekniske artikler")
- Direktiv 2014/28/EU ("Ekspløsvstoffer til civil brug")
- Direktiv 2014/29/EU ("Simple trykbeholdere")
- Direktiv 2014/30/EU ("Elektromagnetisk kompatibilitet")
- Direktiv 2014/31/EU ("Ikke-automatiske vægte")
- Direktiv 2014/32/EU ("Måleinstrumenter")
- Direktiv 2014/33/EU ("Elevatorer")
- Direktiv 2014/34/EU ("Udstyr til anvendelse i eksplosive atmosfærer")
- Direktiv 2014/35/EU ("Lavspænding")
- Direktiv 2014/53/EU ("Radioudstyr")
- Direktiv 2014/68/EU ("Trykbærende udstyr")

For hvert direktiv beskrives hvilke målrettede tilpasninger, der finder sted. Der er tale om en forholdsvis identisk tilpasning på tværs af direktiverne med enkelte variationer for så vidt angår genstandsområde samt enkelte krav.

Prioritering af overensstemmelsesvurderinger af kriserelevante varer

De bemyndigede organer skal prioritetsbehandle alle ansøgninger om overensstemmelsesvurdering for varer, der er udpeget som kriserelevante.

Prioriteringen af ansøgninger om overensstemmelsesvurdering må ikke medføre ekstraomkostninger for de fabrikanter, der har indgivet ansøgningerne. De bemyndigede organer skal gøre deres bedste for at øge deres testkapacitet for varer, der er udpeget som kriserelevante varer, og som de er notificeret for.

Undtagelser fra overensstemmelsesvurderingsprocedurerne med obligatorisk inddragelse af et bemyndiget organ

Enhver kompetent national myndighed kan efter behørigt begrundet anmodning give tilladelse til, at en specifik kriserelevant vare, for hvilken overensstemmelsesvurderingsprocedurerne ikke er blevet udført af et bemyndiget organ, men hvor det kan påvises at varen overholder alle relevante væsentlige krav, bringes i omsætning.

Fabrikanten skal på eget ansvar erklære, at den pågældende vare er i overensstemmelse med alle gældende væsentlige krav og er ansvarlig for gennemførelsen af alle overensstemmelsesvurderingsprocedurer anvist af den nationale kompetente myndighed. Fabrikanten skal endvidere træffe alle rimelige foranstaltninger for at sikre, at varen ikke forlader den medlemsstat, der har udstedt tilladelsen, idet varen ikke må være omfattet af den frie bevægelighed. Varen må heller ikke bære CE-mærkningen.

Enhver godkendelse udstedt af en national kompetent myndighed skal indeholde de betingelser og krav, der skal være opfyldt, for at bringe varen i omsætning. Den nationale kompetente myndighed kan, hvor det er relevant, ændre betingelserne for at bringe varen i omsætning, også efter ophævelsen eller udløbet af nødsituationstilstanden. Endvidere er de pågældende nationale markedsovervågningsmyndigheder berettiget til at træffe korrigerende foranstaltninger på nationalt plan.

Medlemsstater skal underrette Kommissionen og øvrige medlemsstater om enhver beslutning, der resulterer i omsætningen af den pågældende vare.

Formodning om overensstemmelse på grundlag af nationale og internationale standarder

I visse situationer skal medlemsstater gøre alt for at sikre, at nationale kompetente myndigheder anser varer, der er i overensstemmelse med relevante internationale standarder eller gældende nationale standarder, som sikrer et tilstrækkeligt sikkerhedsniveau, for at opfylde kravene i den pågældende produktlovgivning. Disse situationer er:

- (a) Hvor der ikke er offentliggjort nogen referencer for harmoniserede standarder, der dækker de relevante krav, eller
- (b) Hvor alvorlige forstyrrelser i det indre markeds funktion, som blev taget i betragtning ved aktiveringen af nødsituationstilstanden, i væsentlig grad begrænser fabrikanternes mulighed for at gøre brug af allerede offentliggjorte harmoniserede standarder, der dækker de relevante krav.

Vedtagelse af fælles specifikationer som grundlag for formodning om overensstemmelse

Hvis der ikke er offentliggjort nogen referencer til harmoniserede standarder, der dækker de relevante væsentlige krav, eller hvor alvorlige forstyrrelser i det indre markeds funktion, der har ført til aktiveringen af nødsituationstilstanden, i væsentlig grad har begrænset fabrikanternes mulighed for at gøre brug af relevante harmoniserede standarder, tillægges Kommissionen beføjelser til at vedtage gennemførelsesretsakter om fastlæggelse af fælles specifikationer for de pågældende kriserelevante varer. Gennemførelsesretsakterne vil være gældende for varer, der er sat i omsætning senest sidste dag i det tidsrum, nødsituationstilstanden er aktiveret i.

Efter ophævelse eller udløb af nødsituationstilstanden anses kriserelevante varer, der er markedsført og i overensstemmelse med de pågældende fælles specifikationer, for at leve op til kravene i den pågældende produktlovgivning, medmindre der er tilstrækkelig grund til at antage, at varerne udgør en risiko for personers sundhed og sikkerhed.

I særlige, behørigt begrundede tilfælde tillægges Kommissionen beføjelse til at vedtage gennemførelsesretsakter, der fastlægger obligatoriske fælles specifikationer for de pågældende kriserelevante varer.

Markedsovervågningsaktiviteter og gensidig bistand mellem myndigheder

Medlemsstaterne arbejde for at bistå andre markedsovervågningsmyndigheder under nødsituationstilstanden, herunder mobilisering og udsendelse af eksperthold til midlertidig forstærkning af markedsovervågningsmyndighedernes personale, der anmoder om bistand, eller logistisk støtte såsom styrkelse af testkapaciteten af varer udpeget som kriserelevante varer.

Medlemsstaterne skal prioritere markedsovervågningsaktiviteterne og gensidig bistand blandt myndighederne for varer, udpeget som kriserelevante varer.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet udtrykte den 17. februar 2022 ([2021/2043\(INI\)](#)) støtte til oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked, der har til hensigt at styrke modstandsdygtigheden af det indre marked samt sikre den fri bevægelighed for personer, varer og tjenesteydelser ved fremtidige kriser²¹.

I Europa-Parlamentet er Indre Marked og Forbrugerbeskyttelsesudvalget (IMCO) det ledende udvalg på SMEI-forordningen. Andreas Schwab (EPP) er ordfører på sagen.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen vurderer, at forslagets mål om at lave en række målrettede tilpasninger til harmoniseret lovgivning ved en række sektorspecifikke EU-lovgivninger, ikke giver mulighed for, at medlemsstaterne selvstændigt kan vedtage kriserelevante foranstaltninger til fravigelse fra harmoniseret lovgivning. Hertil vurderer Kommissionen, at sådanne målrettede tilpasninger kun kan foretages på EU-niveau.

Regeringen vurderer på det foreliggende grundlag, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

Forslaget henstiller til ændringer af 14 direktiver, hvor følgende er implementeret i dansk ret:

- Direktiv 2000/14/EC ("Støjemission fra maskiner til udendørs brug") er implementeret i dansk ret ved BEK nr. 1590 af 30/06/2021 om støj fra maskiner til brug i det fri

²¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0043_EN.html

- Direktiv 2010/35/EU ("Transportabelt trykbærende udstyr") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1129 af 2. juni 2021 om drift af anlæg, tilsluttet infrastruktur og rørledninger i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v., bekendtgørelse nr. 1407 af 4. december 2017 om anlægs, tilsluttet infrastrukturs og rørledningers konstruktion, indretning og udstyr i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v., og bekendtgørelse nr. 685 af 10. juni 2013 om indretning m.v. af transportabelt trykbærende udstyr
- Direktiv 2013/29/EU ("Pyrotekniske artikler") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1799 af 9. september 2021 om krav til fyrværkeri og andre pyrotekniske artikler, bekendtgørelse nr. 1798 af 9. september 2021 om indførsel, fremstilling, opbevaring, overdragelse, erhvervelse og anvendelse af fyrværkeri og andre pyrotekniske artikler
- Direktiv 2014/28/EU ("Eksplсивstoffer til civil brug") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1221 af 29. september 2016 om ændring af bekendtgørelse om eksplosivstoffer
- Direktiv 2014/29/EU ("Simple trykbeholdere") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1304 af 23. november 2015 om indretning m.v. af simple trykbeholdere og bekendtgørelse nr. 1407 af 4. december 2017 om anlægs, tilsluttet infrastrukturs og rørledningers konstruktion, indretning og udstyr i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v.
- Direktiv 2014/30/EU ("Elektromagnetisk kompatibilitet") er implementeret i dansk ret ved lovbekendtgørelse nr. 958 af 22. juni 2022 om radio-udstyr og elektromagnetiske forhold
- Direktiv 2014/31/EU ("Ikke-automatiske vægte") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 773 af 1. juni 2022 om tilgængeliggørelse på markedet af ikke-automatiske vægte
- Direktiv 2014/32/EU ("Måleinstrumenter") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 774 af 1. juni 2022 om tilgængeliggørelse på markedet af måleinstrumenter og bekendtgørelse nr. 778 af 1. juni 2022 om tilgængeliggørelse på markedet af taxametre og gasanalyser til udstødningssgas.
- Direktiv 2014/33/EU ("Elevatorer") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1540 af 10. december 2015 om indretning m.v. af elevatorer og sikkerhedskomponenter til elevatorer
- Direktiv 2014/34/EU ("Udstyr til anvendelse i eksplosive atmosfærer") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 811 af 3. juni 2022 om produkter til anvendelse i en potentielt eksplosiv atmosfære
- Direktiv 2014/35/EU ("Lavspænding") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 2516 af 14. december 2021 om sikkerhed for elektrisk materiel og bekendtgørelse nr. 1407 af 4. december 2017 om anlægs, tilsluttet infrastrukturs og rørledningers konstruktion, indretning og udstyr i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v.

- Direktiv 2014/53/EU ("Radioudstyr") er implementeret i dansk ret ved lovbekendtgørelse nr. 958 af 22. juni 2022 om radioudstyr og elektromagnetiske forhold
- Direktiv 2014/68/EU ("Trykbærende udstyr") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 190 af 19. februar 2015 om indretning m.v. af trykbærende udstyr og bekendtgørelse nr. 1407 af 4. december 2017 om anlægs, tilsluttet infrastrukturs og rørledningers konstruktion, indretning og udstyr i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v.
- Direktiv 2006/42/EC ("Maskindirektivet") er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1094 af 1. juni 2021 om maskiner og offshoresikkerhedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 125 af 6. februar 2018.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget forventes at have lovmæssige konsekvenser for så vidt angår ændring til nuværende dansk ret idet forslaget vil indeholde tilføjelser til vedtaget europæisk lov og dermed til disses implementering i dansk ret.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget kan indebære statsfinansielle konsekvenser i det omfang, at hasteprocedurerne i de enkelte direktiver tages i brug i forbindelse med aktivering af nødsituationstilstanden. Dette som følge af øget sagsmængde for relevante myndigheder for så vidt angår særligt overensstemmelsesvurderinger og øgede markedsovervågningsforpligtelser. Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes at kunne få positive samfundsøkonomiske konsekvenser i forbindelse med håndteringen af kriser. Strømlining af hasteprocedurer på tværs af harmoniseret produktlovgivning kan bidrage til at lette tilgængeligheden af kriserelevante varer under kriser til gavn for samfundet og økonomien.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forslaget kan medføre positive erhvervsøkonomiske konsekvenser, idet hasteprocedurerne kan sikre og forbedre forsyningen af kriserelevante varer under kriser, hvilket vil gøre det lettere for virksomheder at opretholde deres aktiviteter. Forslaget kan medføre negative erhvervsøkonomiske konsekvenser for de involverede bemyndigede organer i forbindelse med prioriteret behandling af ansøgninger om overensstemmelsesvurdering, idet

prioriteringen ikke må føre til ekstraomkostninger for ansøgeren og organerne skal gøre deres bedste for at øge deres testkapaciteter.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Forslaget om, at Kommissionen under aktiveringen af nødsituationstilstanden kan udarbejde fælles specifikationer, herunder obligatoriske såvel som ikke-obligatoriske, indebærer dog en risiko for den almindelige praksis og procedure for standardområdet. Det kan ikke udelukkes, at en hurtigere overensstemmelsesvurderingsprocedure og vedtagelse af særlige fælles tekniske specifikationer kan have negative konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Der henvises til Grund- og Nærhedsnotatet for ”*Europa-Kommissionens forslag til Europa-Parlamentet og Rådets forordning om oprettelsen af et nødinstrument for det indre marked (SMEI)*”

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det svenske formandskab har valgt at prioritere forhandlingerne af selve SMEI-forordningen, hvorfor drøftelserne af Omnibus-forslagene generelt er mindre fremskredne. Formandskabet arbejder mod at opnå mandat til forhandlinger med Europa-Parlamentet om SMEI-forordningen på COREPER i juni 2023, hvor det på nuværende tidspunkt ikke er bekræftet om de to Omnibus-forslag også vil indgå.

Flere medlemslande har udtrykt eftertænksomhed i forhold til, at kriserelevante varer ikke må cirkulere frit i det indre marked, såfremt tilladelsen til at markedsføre varen er udstedt af myndigheder via den foreslåede undtagelse fra de almindelige procedurer for overensstemmelsesvurderinger. Bekymringen går særligt på, om dette kan risikere at fragmentere det indre marked og dermed virke kontraproduktivt i forhold til generelle formål om at øge tilgængeligheden af kriserelevante varer. Derudover tegner der sig en bred skepsis hos flere medlemslande over for at give Kommissionen mulighed for at vedtage obligatoriske fælles specifikationer.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen finder det positivt, at forslaget sikrer oprettelsen af hasteprocedurer for relevant harmoniseret produktlovgivning samt at disse kræver særskilt aktivering. Regeringen finder det vigtigt, at listen af omfattet lovgivning er udtømmende.

Regeringen ser i udgangspunktet positivt på prioriteringen af overensstemmelsesvurderinger for kriserelevante varer, idet det kan fremskynde tilvejebringelsen af disse varer. Samtidig anerkender regeringen, at det potentielt kan medføre øgede omkostninger og give anledning til usikkerheder i

forhold til kontraktuelle forpligtelser. Derfor finder regeringen det vigtigt, at rammerne er klare og gennemskuelige med henblik på at undgå unødige byrder i efterlevelsen.

Regeringen anerkender, at det i særlige tilfælde kan være legitimt at gøre undtagelse fra krav om involvering af et bemyndiget organ og i stedet benytte nationale myndighedsgodkendelser. Muligheden bør dog så vidt muligt begrænses til tilfælde, hvor prioriteringen af overensstemmelsesvurderinger er utilstrækkelig. Dertil skal kvaliteten i myndighedernes vurderinger sikres. Regeringen finder det centralt, at kriserelevante varer godkendt af myndigheder kan cirkulere på hele det europæiske marked med henblik på at undgå fragmentering af det indre marked under kriser. Samtidig er det vigtigt for regeringen, at beskyttelsesniveauet så vidt muligt ikke svækkes, hvorfor muligheden for at håndhæve dette ikke skal kompromitteres.

Regeringen finder generelt, at det etablerede standardiseringssystem har vist sig både effektivt og fleksibelt under kriser. Regeringen finder, at der i tilfælde hvor harmoniserede standarder ikke kan anvendes, bør prioriteres andre anvendelige standarder. Regeringen anerkender imidlertid, at der kan opstå situationer, hvor vedtagelsen af fælles specifikationer kan være legitim. Samtidig er det vigtigt for regeringen, at fælles specifikationer kun udvikles i strengt nødvendige og behørigt begrundede tilfælde, via en fleksibel og effektiv procedure. Det bør dertil være klarhed omkring, hvordan man efter endt nødsituationstilstand håndterer varer, der er markedsført efter fælles specifikationer. Endeligt finder regeringen, at obligatoriske fælles specifikationer er særligt indgribende og ikke skal kunne finde anvendelse.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

SMEI-forslaget blev forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 23. september 2022.

Europa-Kommissionens forslag til designreform

- **Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 om EF-design og om ophævelse af Kommissionens forordning (EF) nr. 2246/200 om de gebyrer, der er ved registrering af EF-design**
- **Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om retlig beskyttelse af mønstre (omarbejdning)**

KOM(2022) 666 og KOM(2022) 667

Opdateret notat. Ændringer er markeret med streg i marginen.

1. Resumé

Kommissionen har den 28. november 2022 fremsat forslag om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 om EF-design og om ophævelse af Kommissionens forordning (EF) nr. 2246/200 om de gebyrer, der er ved registrering af EF-design, samt om ophævelse og erstatning af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71/EF om retlig beskyttelse af mønstre. Forslaget består af to retsakter, en forordning og et direktiv, og fremsættes som én sammenhængende pakke.

Pakken skal bidrage til gennemførelsen af Kommissionens handlingsplan for immaterielle rettigheder, der har til formål at hjælpe særligt SMV'er med at få mest muligt ud af deres opfindelser, designs mv. til gavn for samfundet.

Kommissionens forslag indeholder ændringer af både procesmæssig og materiel karakter. Hovedformålet er at modernisere og yderligere harmonisere den nuværende EU-lovgivning om designbeskyttelse ved bl.a. at fjerne hindringer i det indre marked på designområdet og gøre det lettere for SMV'er og individuelle designere at registrere designs. Forslaget lægger op til at liberalisere markedet for reservedele ved at udfase designbeskyttelsen af reservedele til bl.a. biler over en 10-årig periode. Dette vil medføre en øget konkurrence på markedet for reservedele til gavn for forbrugerne. Herudover lægger forslaget op til at harmonisere processen og reducere gebyrer for registrering af designs hos Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret (EUIPO).

Forslaget forventes ikke at have lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser eller påvirke beskyttelsesniveauet.

Regeringen støtter op om en modernisering af designreglerne. Regeringen finder det vigtigt at harmonisere reglerne på designområdet og lette processen for designbeskyttelse i EU, således at særligt SMV'er og individuelle designere får bedre adgang til designbeskyttelse.

2. Baggrund

Kommissionens fremsatte den 28. november 2022 forslag om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 om EF-design og om ophævelse af Kommissionens forordning (EF) nr. 2246/200 om de gebyrer, der er ved registrering af EF-design, samt om ophævelse og erstatning af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71/EF om retlig beskyttelse af mønstre. Forslagene blev modtaget i dansk sprogversion den 28. november 2022.

Forslagene er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 118 og artikel 114, og skal behandles efter proceduren for den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

Designpakken forventes sat på dagsordenen for den kommende konkurrenceevnerådsmøde den 22. maj til fremskridtsrapport.

Den nuværende designregulering i EU er mere end 20 år gammel. Inden for EU findes både nationale designsystemer og et fælles EU-designsystem. De nationale designsystemer varetages af nationale myndigheder, i Danmarks tilfælde Patent- og Varemærkestyrelsens, og anvendes primært af de brugere, som har størst interesse på det nationale marked, eventuelt kombineret med et ønske om en beskyttelse i et par yderligere lande. EU-designsystemet varetages af Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret (EUIPO), der udsteder rettigheder gældende for hele EU.

Designregistrering anvendes til at beskytte et produkts udformning og udseende eller dele heraf. Beskyttelsen gælder for det visuelle helhedsindtryk, og dækker over linjer, konturer, farver, form og struktur for det konkrete design. For at opnå en gyldig designregistrering skal designet bl.a. være nyt og have individuel karakter, hvilket betyder, at helhedsindtrykket skal adskille sig fra det helhedsindtryk, som brugeren får af andre designs. Det visuelle udtryk er centralt i forbrugernes valg af produkter, og designregistreringer kan dermed bidrage til at skabe en konkurrencefordel for virksomheder. Samtidig giver designregistrering virksomheder mulighed for at forhindre andres krænkelse af deres designs. En designregistrering giver en eksklusiv ret, der kan opretholdes i op til 25 år.

I 2020 vedtog Kommissionen en handlingsplan om immaterielle rettigheder for at styrke EU's økonomiske modstandskraft. Som en del af planen gennemgik Kommissionen EU-lovgivningen om designbeskyttelse og konkluderede, at selv om EU's designsystem generelt fungerer godt, er der stadig mangler. Registreringsprocedurerne er delvist forældede og medfører i nogle tilfælde unødige administrative byrder. Beskyttelsen af nye former for design er ikke tilstrækkelig klar, og den manglende harmonisering af designbeskyttelse af reservedele skaber et fragmenteret og konkurrenceforvridende marked.

Kommissionen vil med forslagene løse to hovedproblemstillinger. For det første skal forslagene sikre, at designbeskyttelsessystemet bliver mere tilgængeligt og effektivt for individuelle designere, SMV'er og designintensive industrier. For det andet skal forslagene fjerne hindringer på det indre marked og øge konkurrencen inden for reservedelsbranchen.

3. Formål og indhold

Formålet med designreformen er at fremme designkvalitet, innovation og konkurrenceevne i EU. Dette skal bl.a. ske ved at sikre, at designbeskyttelsessystemet er tilgængeligt og effektivt for individuelle designere, designintensive industrier og SMV'er samt tilpasset den digitale tidsalder. Forslaget ophæver og erstatter det eksisterende direktiv 98/71/EF og foreslår ændringer til forordning (EF) nr. 6/2002 samt (EF) nr. 2246/200. Indholdet i forslaget udgør derfor en sammenhængende pakke.

3.1 Forslag til ændring af forordningen

Der sker en revision og modernisering af reglerne med henblik på at gøre designbeskyttelsessystemet mere tilgængeligt og effektivt for ansøgerne i form af bl.a. lavere gebyrer og øget hastighed i registreringen. Forslaget indeholder en række proceduremæssige ændringer, der skal sikre større effektivitet i designproceduren. Dette indebærer bl.a., at de nationale kontorer ikke længere kan være modtagende myndighed for ansøgninger om EU-design. Det nationale kontor i Danmark har siden 2018 fungeret som modtagende myndighed ved tre EU-designansøgninger.

I lyset af den teknologiske udvikling foreslår Kommissionen at harmonisere kravene til afbildning af designs, så det bliver lettere for ansøgere at reproducere og indgive design ved hjælp af almindeligt tilgængelig teknologi, såsom 3D-computermodellering. Derudover foreslår Kommissionen at udvide produktbegrebet, således at det klart fremgår af lovteksten, at nye digitale designtyper kan designbeskyttes. Ændringerne skal gøre forordningen fremtidssikker samt skabe større retssikkerhed og gennemsigtighed i forhold til designbeskyttede produkter og sikre effektiv beskyttelse mod kopiering af digitale design.

Kommissionen foreslår samtidig at sænke ansøgningsgebyret og forenkle systemet ved bl.a. at sammenlægge registreringsgebyret med gebyret for offentliggørelse af et design til ét enkelt ansøgningsgebyr. Dette vil, sammen med en lempelse af betingelserne for at kombinere flere designs i én ansøgning, gøre registrering af EU-design billigere og mere tilgængelig samt øge brugervenligheden for særlig SMV'er og individuelle designere.

Endelig foreslås det, at Kommissionen gives beføjelse til at vedtage visse regler ved delegerede retsakter.

3.2. Forslag til ændringer af direktivet

Kommissionens forslag udgør primært en harmonisering af regler i direktivet med forordningen, men indfører også nye materielle og proceduremæssige regler i direktivet. Det foreslås bl.a. at ændre design- og produktbegrebet, kravene til afbildninger og samregistrering, hvad der udgør en krænkelssituation samt at regulere varer i transit i EU's toldområde. Derudover foreslår Kommissionen, at ansøger skal kunne vælge at udskyde offentliggørelsen af sit design i op til 30 måneder samt at de nationale myndigheders mulighed for at afslå en designansøgning med henvisning til, at designet ikke er nyt eller at det mangler individuel karakter, skal afskaffes. De sidste to forslag harmoniserer med de regler, der allerede er i den gældende EF-design forordning.

Derudover lægger forslaget op til at udfase muligheden for at designbeskytte reservedele. Forslaget betyder, at det fremadrettet ikke skal være muligt for producenter af sammensatte produkter – f.eks. bilproducenter - at få designbeskyttet enkelte reservedele, der anvendes til reparation af et sammensat produkt. Den originale producent vil dermed ikke have mulighed for at strække sin designbeskyttelse til markedet for reservedele.

Formålet med bestemmelsen er at give konkurrenter til de originale producenter mulighed for at producere reservedele til reparation af et sammensat produkt uden at krænke den originale producents designbeskyttelse. Dette modvirker monopolstatus hos de originale producenter og styrker konkurrencen mellem originale producenter og producenter af uoriginale reservedele, hvilket på sigt forventes at sænke priserne på reservedelsmarkedet til gavn for forbrugerne.

Det er samtidig præciseret i forslaget, at producenter af reservedele skal oplyse forbrugeren om, at reservedelen ikke er produceret af den originale producent af produktet, så forbrugerne kan vælge produkter på et oplyst grundlag. Det bemærkes i øvrigt, at uoriginale reservedele til for eksempel personbiler er underlagt samme regler, for så vidt angår trafiksikkerhed som originale reservedele.

Ud over at tilgodese forbrugerne, er forslaget i overensstemmelse med initiativet om bæredygtige produkter, som har til formål at fremme reparationer og den cirkulære økonomi.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Der foreligger endnu ikke en udtalelse fra Europa-Parlamentet.

5. Nærhedsprincippet

Forordningen er baseret på artikel 118, stk. 1, i TEUF, der bemyndiger Europa-Parlamentet og Rådet til at træffe foranstaltninger til at skabe europæiske intellektuelle ejendomsrettigheder i EU, herunder indførelse af centraliserede tilladelses-, koordinerings- og tilsynsordninger i EU.

Forslaget er ifølge Kommissionen udformet med henblik på at mindske de administrative byrder og omkostninger for virksomheder og individuelle designere, der anvender EF-designsystemet, og for EUIPO. Forslaget indebærer målrettede ændringer af forordning (EF) nr. 6/2002 og går ifølge Kommissionen ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå målene.

Direktivet er baseret på artikel 114, stk. 1, i TEUF, der bemyndiger Europa Parlamentet og Rådet til at vedtage foranstaltninger med henblik på indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, der vedrører det indre markeds funktion.

Harmonisering fokuserer på de vigtigste bestemmelser på de proceduremæssige områder, som interessenterne har identificeret som havende størst behov for tilpasning til de relevante bestemmelser i forordningen. Forslaget går dermed, ifølge Kommissionen, ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå den nødvendige harmonisering.

Med hensyn til spørgsmålet om beskyttelse af reservedele anser Kommissionen den foreslåede ændring for at være den mest proportionelle måde at harmonisere det indre marked på.

Det er den danske regerings vurdering, at forslagene ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå den ønskede harmonisering af designreglerne i EU, og at ændringerne kan foretages inden for bemyndigelsen i TEUF artikel 114 og 118.

6. Gældende dansk ret

Designbeskyttelsessystemet i EU er harmoniseret ved Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 af 12. december 2001 om EF-design, der finder direkte anvendelse i Danmark, og direktiv 98/71/EF af 13. oktober 1998 om retlig beskyttelse af mønstre, der er implementeret i dansk ret ved Designloven (lov nr. 89 af 29/01 2019) og tilhørende bekendtgørelse.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

En vedtagelse af forslag til ændring af forordningen vurderes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser, idet forordningen er direkte anvendelig.

En vedtagelse af forslag til ændring af direktivet vil medføre behov for ændring af Bekendtgørelse af designloven nr. 89 af 29/01/2019 og Bekendtgørelse om ansøgning og registrering af design nr. 1099 af 20/11/2008.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Forslagene vurderes ikke at have væsentlige statsfinansielle konsekvenser.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes ikke at have samfundsøkonomiske konsekvenser.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes ikke at have erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Forlaget vurderes ikke at have øvrige konsekvenser eller påvirke beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Forslagene er den 2. december 2022 sendt i høring i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist den 16. december 2022. Der er modtaget høringssvar fra Design Danmark, Dansk Erhverv og Danske Advokater, der alle støtter formålet med at gøre det nemmere og mere attraktivt at ansøge om designbeskyttelse.

Dansk Erhverv fremhæver, at det er deres erfaring, at designbeskyttelse sjældent anvendes, da den registrerede designbeskyttelse er for nem at "vælde". Dansk Erhverv lægger vægt på, at det for mindre designere mv. kan være afgørende, om de kan støtte ret på en registrering, og de mener derfor, at der i videst muligt omfang bør foretages de fornødne undersøgelser inden registrering – evt. mod en mindre merpris – eller at der indsættes en frist for, hvor lang tid der kan fremkommes med indsigelser mod registreringen.

Danske Advokater støtter overordnet indholdet af ændringsforslagene, men bemærker, at reservedelsbestemmelsen i artikel 20a bør fortolkes indskrænkende og opfordrer til, at anvendelsen af bestemmelsen monitoreres.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er generel enighed blandt medlemsstaterne om, at harmonisering er vigtig. Medlemsstaternes bemærkninger har i høj grad centreret sig om-

kring uddybelse af reglerne i forhold til at opnå klarhed og undgå divergerende implementering i medlemsstaterne. Endelig er der generelt opbakning til forslaget vedrørende liberalisering af reservedele.

Det svenske formandskab forventer ikke at kunne afslutte forhandlingerne af designreformen, men vil udarbejde en fremskridtsrapport ved udgangen af deres formandskab. Det kommende spanske formandskab har ikke oplyst, hvordan de vil gå videre med forhandlingerne, men det er forventningen, at det vil være muligt at opnå enighed om et kompromisforslag vedrørende forordning og direktiv inden udgangen af 2023.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om en modernisering og yderligere harmonisering af designreglerne i EU, der skal bidrage til at lette procedurer og omkostninger ved designregistrering i EU til gavn for særlig SMV'er og individuelle designere.

Regeringen støtter op om en liberalisering af reservedelsmarkedet, der skal styrke konkurrencen på markedet til gavn for forbrugerne.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forslaget har været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 24. februar 2023.

Kommissionens delegerede retsakter om standarder for virksomhedernes bæredygtighedsrapportering i forbindelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2022/2464 af 14. december 2022 om ændring af forordning (EU) nr. 537/12014, direktiv 2004/109/EU, direktiv 2006/43/EF og direktiv 2013/34/EU for så vidt angår virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD)

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt Notat.

1. Resumé

Direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD) indeholder krav om, at alle store virksomheder og børsnoterede virksomheder (med undtagelse af børsnoterede mikrovirksomheder) skal rapportere om bæredygtighed efter kommende europæiske standarder for bæredygtighedsrapportering. Disse standarder skal nu fastsættes af Kommissionen gennem delegerede retsakter. Der er tale om de grundlæggende standarder inden for miljø og klima, sociale faktorer/samfund og ledelse, som omfatter alle de store virksomheder og virksomheder inden for alle sektorer.

Kommissionen skal senest den 30. juni 2023 fremsætte en delegeret retsakt, der fastsætter de første sæt af konkrete bæredygtighedsstandarder, som de store virksomheder skal rapportere på. Senere skal der vedtages delegerede retsakter, der fastsætter sektorspecifikke standarder, standarder for børsnoterede SMV'er og standarder for visse virksomheder uden for EU med dattervirksomheder eller filialer i EU. Disse skal Kommissionen senest fremsætte den 30. juni 2024.

Regeringen støtter CSRD og mener, at direktivet er et centralt led i omstillingen af europæisk erhvervsliv til en bæredygtig økonomi. I forhold til de konkrete standarder, der nu skal vedtages, finder regeringen det vigtigt, at disse er proportionale og implementerbare, så de omfattede virksomheder ikke pålægges unødigt store byrder, og så rapporteringskravene skaber værdi for brugerne af bæredygtighedsinformation. Regeringens vurdering af, hvorvidt der bør gøres indsigelse mod de delegerede retsakter, afhænger af de endelige retsakters udformning og hensyntagen til de fremsatte danske prioriteter.

2. Baggrund

I december 2022 vedtog man EU-direktivet for virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD), der forpligtiger store virksomheder og børsnoterede SMV'er til at rapportere om deres arbejde med bæredygtighed inden for miljø og klima (Environment), sociale faktorer/samfund (Social) og ledelse (Governance). Formålet med CSRD er at skabe gennemsigtighed og

sammenlignelighed om bæredygtighed på tværs af større virksomheder inden for EU. Reglerne vil omfatte alle store virksomheder og børsnoterede virksomheder (med undtagelse af børsnoterede mikrovirksomheder) samt visse finansielle virksomheder med interesse for offentligheden.

Bæredygtighedsrapporteringen skal placeres i ledelsesberetningen i årsrapporten og indeholde en revisorerklæring og offentliggøres i et digitalt, maskinlæsbart format sammen med de øvrige dele af virksomhedernes årsrapport. Det stiller skærpede krav til virksomhedernes bæredygtighedsrapportering i forhold til i dag, hvor virksomhederne i årsrapporten efter følg-eller-forklar-princippet skal redegøre for politikker for samfundsansvar.

Af CSRD fremgår, at Kommissionen gennem vedtagelsen af delegerede retsakter vil fastsætte de konkrete standarder, der skal gælde for bæredygtighedsrapporteringen, herunder hvilke oplysningskrav, der skal være indeholdt i virksomhederne bæredygtighedsrapportering.

Af direktivet fremgår, at standarderne bør være forholdsmæssige og ikke pålægge de omfattede virksomheder unødvendige byrder. Nogle virksomheder rapporterer allerede om bæredygtighed. For at undgå af de virksomheder skal ændre for meget i deres nuværende praksis skal standarderne tage hensyn til de eksisterende standarder og rammer for bæredygtighedsrapportering og -regnskabsaflæggelse, hvor det er relevant.

3. Formål og indhold

Kommissionen skal senest den 30. juni 2023 fremsende en delegeret retsakt, der fastsætter de første sæt af konkrete bæredygtighedsstandarder, som alle omfattede virksomheder skal rapportere på. Det endelige indhold af retsakten er endnu ukendt. Der vil efterfølgende komme yderligere delegerede retsakter, der fastsætter sektorspecifikke standarder, standarder for SMV'er og standarder for visse virksomheder uden for EU med dattervirksomheder eller filialer i EU. Disse skal Kommissionen senest fremsætte den 30. juni 2024. Den Europæiske Rådgivende Regnskabsgruppe (EFRAG), som er en privat organisation, har fået til opgave at udarbejde udkast til de kommende standarder

Fremsættelsen og vedtagelsen af de delegerede retsakter

Inden retsakterne fremsættes skal Kommissionen høre medlemsstatsekspertgruppen for bæredygtig finansiering (MSEG), medlemsstatsekspertgruppe for regnskabskontroludvalget (ARC) samt en række europæiske myndigheder. Derudover vil Kommissionen følge retningslinjerne for bedre regulering og iværksætte en offentlig høring over udkastene til de delegerede retsakter. Det forventes, at høringen af den første delegerede retsakt vil blive iværksat i løbet af foråret.

Når Kommissionen har fremsat de delegerede retsakter har Rådet og Europa-Parlamentet to måneder til at gøre indsigelser. Hvis der ikke gøres indsigelse, vil retsakten blive vedtaget. I Rådet skal en evt. indsigelse vedtages ved kvalificeret flertal. I Europa-Parlamentet skal en indsigelse vedtages ved almindeligt flertal.

Når retsakterne er vedtaget, vil de have virkning fra regnskabsåret 2024 for børsnoterede virksomheder med mere end 500 ansatte og statslige aktieselskaber, fra 2025 for store virksomheder og fra 2026 for børsnoterede SMV'er (dog med en vis fleksibilitet for denne gruppe, der kan undlade at rapportere indtil regnskabsåret 2028). Kravene vil, når de er fuldt indfaset, omfatte ca. 2.300 danske virksomheder (heraf ca. 160 finansielle virksomheder, ca. 130 børsnoterede virksomheder og ca. 2.000 ikke-børsnoterede virksomheder). Derudover vil kravene omfatte visse tredjelandsvirksomheder med dattervirksomhed eller filial i EU.

Efter vedtagelsen skal Kommissionen mindst hvert tredje år revidere de delegerede retsakter.

De ikke-sektorspecifikke standarder

EFRAG oversendte deres udkast til ikke-sektorspecifikke standarder til Kommissionen i november 2022. Udkastet indeholder i alt 12 standarder med 82 overordnede oplysningskrav med ca. 1.100 datapunkter, som er de enkelte elementer, virksomhederne vil skulle rapportere efter.

I EFRAGs udkast til Kommissionen fremgår, at standarderne inden for ESG (miljø, sociale forhold og ledelse) indeholder følgende emner:

Miljø (og klima): Klimaændringer, forurening, vand- og havressourcer, biodiversitet og økosystemer samt ressourceanvendelse og cirkulær økonomi.

Sociale faktorer: Egne arbejdstagere, arbejdstagere i værdikæden, berørte samfund samt forbrugere og slutbrugere.

Ledelse: Virksomhedsadfærd

For hver af de definerede emner er der fastsat detaljerede krav til, hvad virksomhederne vil skulle rapportere om. Eksempelvis skal virksomhederne for emnet "klimaændringer" angive en opgørelse af virksomhedens CO₂-udledning, klimareduktionsmål, energiforbrug fra ikke vedvarende energikilder samt fem øvrige krav. For emnet "egne arbejdstagere" skal virksomhederne blandt andet angive karakteristika for ansatte, herunder køn, region, ansættelsestypeomsætningshastigheden per medarbejder, mm. Derudover skal virksomhederne oplyse om antallet af arbejdsulykker og arbejdsrelateret sygdom, samt antallet af dødsfald som følge heraf. Der er i alt 17 overordnede oplysningskrav i standarden for egne arbejdstagere.

Derudover består udkastet af to horisontale standarder, der indeholder en række generelle krav til virksomhedernes rapportering, blandt andet opbygningen, placeringen i ledelsesberetningen samt konkrete oplysningskrav ift. ledelse, strategi, vurdering af væsentlige påvirkninger, risici og muligheder relateret til bæredygtighed og forretningsmodel og værdikæde.

Det forventes ikke, at Kommissionens fremsættelse til den delegerede retsakt vil adskille sig betydeligt fra EFRAG's udkast.

Sektorspecifikke standarder

Det fremgår af CSRD-direktivet, at de sektorspecifikke standarder bør målrettes sektorer, der er forbundet med stor risici for at have en negativ indvirkning på miljøet, menneskerettigheder og forvaltning. Disse sektorer omfatter blandt andet: Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri; råstofudvinding; fremstillingsvirksomheder; vandforsyning, kloakvæsen, affaldshåndtering og rensning af jord og grundvand; bygge- og anlægsvirksomhed; engroshandel og detailhandel, reparation af motorkøretøjer og motorcykler; transport og godshåndtering samt fast ejendom.

Det er forventningen, at der vil komme omkring 40 sektorspecifikke standarder. Ifølge CSRD skal Kommissionen senest vedtage sektorspecifikke standarder den 30. juni 2024. Forventningen til indholdet af de sektorspecifikke standarder er ikke kendt på nuværende tidspunkt.

Standarder for børsnoterede små og mellemstore virksomheder

Ifølge CSRD skal Kommissionen fastsætte en række specifikke standarder for de omfattede SMV'er med henblik på, at der kan tages hensyn til disse virksomheders kapacitet og karakteristika samt omfanget og kompleksiteten af deres aktiviteter. Kommissionen skal vedtage SMV-standarder senest den 30. juni 2024. Forventningerne til indholdet i standarderne for de børsnoterede SMV'er er ikke kendt på nuværende tidspunkt.

Standarder for tredjelandsvirksomheder

Ifølge CSRD skal Kommissionen også fastsætte en række specifikke standarder for tredjelandsvirksomheder med erhvervsaktiviteter i EU. Tredjelandsvirksomheder vil gennem standarderne blive pålagt at fremlægge bæredygtighedsoplysninger ift. deres indvirkning på sociale forhold og miljøet, så de opererer på lige vilkår med europæiske virksomheder inden for EU.

Kommissionen skal vedtage tredjelandsvirksomhedsstandarder senest den 30. juni 2024. Forventningerne til indholdet i standarderne for tredjelandsvirksomhederne er ikke kendt på nuværende tidspunkt.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke fastlagt sin holdning til Kommissionens delegerede retsakter, da retsakterne endnu ikke er fremsat. Når retsakterne er fremsat kan Europa-Parlamentet gøre indsigelse ved almindeligt flertal.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen har i forbindelse med CSRD anført, at bæredygtighedsrapporteringer og gennemsigtighed af virksomhedernes rapportering ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes individuelt af EU-landene, hvis de handler uafhængigt af hinanden. Fælles regler om bæredygtighedsrapportering er med til at sikre konsistens og sammenlignelighed for virksomheder, der er etableret i de forskellige medlemsstater samt sikre lige vilkår for virksomhederne på det indre marked og bidrage til etableringen af en europæisk kapitalmarkedsunion.

Regeringen vurderer, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

De største danske virksomheder skal i dag i årsrapportens ledelsesberetning redegøre for, om de har en politik for samfundsansvar, og hvad den i givet fald går ud på. Der er i dansk ret således ikke standarder for, hvordan virksomheders skal udarbejde deres bæredygtighedsrapportering.

I dag er store virksomheder, omfattet af regnskabsklasse C, og alle virksomheder i regnskabsklasse D (børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber uanset disses størrelse) omfattet af årsregnskabslovens krav om redegørelse for samfundsansvar, som implementerer direktivet for ikke-finansiell rapportering (2014/95/EU).

De omfattede virksomheder skal efter følg-eller-forklar princippet redegøre for deres politikker for samfundsansvar inden for følgende forhold: Miljøforhold, herunder virksomhedens arbejde med at reducere klimapåvirkningen ved virksomhedens aktivitet, sociale- og personaleforhold samt forhold vedrørende respekt for menneskerettigheder og bekæmpelse af korrupsion og bestikkelse.

Redegørelsen skal bl.a. indeholde oplysninger om de væsentligste risici forbundet med forholdene samt oplysninger om ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, som er relevante for specifikke forretningsaktiviteter. For hvert område, hvor virksomheden har en politik, skal der bl.a. gives oplysninger om indholdet af politikken for samfundsansvar. Derudover skal der oplyses om processer for nødvendig omhu (due diligence), hvis virksomheden anvender sådanne processer.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

En vedtagelse af de delegerede retsakter vil være direkte gældende i Danmark.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

De delegerede retsakter vil ikke i sig selv medføre statsfinansielle konsekvenser, men den generelle implementering af CSRD vil medføre statsfinansielle konsekvenser for 20-40 mio. kr. årligt til blandt andet kontrol, vejledning og tilsyn.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Implementeringen af selve CSRD forventes at medføre væsentlige byrder for erhvervslivet. Det er en meget vanskelig sag at opgøre, men i forbindelse med Kommissionens fremsættelse af selve CSRD er det skønnet, at de administrative omkostninger i Danmark vil udgøre 1 mia. kr. årligt. Dette vurderes dog at være sat for lavt. Regeringens foreløbige skøn er, at implementeringen vil udgøre et større milliardbeløb.

De delegerede retsakter, der fastsætter de konkrete bæredygtighedsstandarder for rapporteringen, vil kræve en meget stor transformation for de omfattede virksomheder, men også for de mange virksomheder (herunder også SMV'er), som vil møde efterspørgsel efter data fra de direkte omfattede kunder og andre samarbejdspartnere. Selv større danske virksomheder, der er langt fremme i implementeringen, har offentligt tilkendegivet, at de er langt fra at leve op til samtlige krav. Det skal ses i lyset af, at omfanget af bæredygtighedsrapporteringen forventes at få samme omfang som den finansielle årsrapport. Dertil kommer, at kravene indføres med kort implementeringsfrist for virksomhederne.

For virksomhederne vil de administrative omkostninger blandt andet bestå af løbende dataindsamling, herunder etableringen af en datastruktur, og årlig rapportering på de nye standarder inden for bæredygtighed, hvortil der også vil være krav om tilhørende revisorerklæring og digital opmærkning.

De administrative omkostninger vil i sidste ende afhænge af den konkrete udformning af standarderne såvel som den konkrete implementering af CSRD i dansk ret. Ligeledes vil størrelsen af de samlede administrative omkostninger også afhænge af, hvor mange af de omfattede virksomheder,

der er dattervirksomheder og blot kan henvise til koncernrapporteringen fra deres modervirksomheder, samt i hvor høj grad de omfattede virksomheder allerede udfører nogle af de administrative aktiviteter eller allerede har den påkrævede datainfrastruktur til at efterleve informationsforpligtelserne fra CSRD.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

CSRD har til formål at omlægge kapitalstrømme i retning af bæredygtige investeringer for derved at understøtte en bæredygtig udvikling. Standarderne skønnes derfor at have positive samfundsøkonomiske konsekvenser, idet forslaget bidrager til bæredygtig udvikling ved at øge gennemsigtigheden om virksomhedernes bæredygtighed.

Derudover forventes virksomhedernes pligt til bæredygtighedsrapporteringen at være til gavn for konkurrencen og forbrugerne, eftersom bæredygtighedsoplysningerne fremover kan blive et endnu større konkurrenceparameter blandt virksomhederne.

En vedtagelse af de delegerede retsakter skønnes derfor ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark negativt.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål, da de delegerede retsakter endnu ikke er fremsat. For høringssvar på CSRD henvises til grund- og nærhedsnotat af den 2. juli 2021.

9. Forhandlingssituationen

Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke konkrete oplysninger om andre landes holdninger til de delegerede retsakter, da retsakterne endnu ikke er fremsat.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter CSRD og mener, at direktivet er et centralt led i omstillingen af europæisk erhvervsliv til en bæredygtig økonomi. Regeringen anerkender direktivets formål om at skabe gennemsigtighed om virksomheders arbejde med bæredygtighed, så data kan udstilles og være tilgængelig for investorer, civilsamfund og andre regnskabsbrugere.

Regeringen mener også, at formålet med CSRD bedst opfyldes ved, at de kommende bæredygtighedsstandarder er implementerbare og nemme for virksomhederne at håndtere.

I udarbejdelsen af de konkrete standarder finder regeringen det derfor vigtigt, at disse er proportionale, så virksomhederne ikke pålægges unødigt store

byrder, og at rapporteringskravene skaber værdi for brugerne af bæredygtighedsinformation. Det er også vigtigt, at rapporteringskravene er forenelige med behovene for information fra de finansielle markedsdeltagere i forhold til de rapporteringskrav, som de er pålagt efter anden finansiell EU-lovgivning, som fx EU's taksonomi.

Regeringen finder det vigtigt, at standarderne er eksekverbare og så vidt muligt automatiserbare for de omfattede virksomheder, så de hjælper virksomhederne med at gå forrest i den grønne omstilling. I det lys finder regeringen det også vigtigt, at Kommissionen parallelt med udviklingen af standarderne fremsætter initiativer, der kan lette de administrative byrder for de omfattede virksomheder og særligt SMV'erne i deres værdikæder.

Endvidere er det vigtigt for regeringen, at de afledte offentlige udgifter begrænses og kan stå på mål for den forventede samfundsmæssige merværdi ved bæredygtighedsrapporteringen.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.

Forslaget til direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD) blev forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 11. februar 2022 og til forhandlingsoplæg den 18. november 2021.

